

VABARIIGI VALITSUSE TEGEVUSPROGRAMM 2011-2015

TEGEVUSTE ELLUVIIMISE ÜLEVAADE

Sissejuhatus

Valitsuse tegevusprogrammi 2011-2015 tegevuste elluviimise ülevaade fikseerib tegevusprogrammi punktide täitmise seisu ning sisaldab kokkuvõtet planeeritud tegevuste elluviimisest 2011. aastal. Tegemist on 2011. aasta tulemuste vahearuandega, mis keskendub ainult tegevustele. Valitsuse eesmärkide saavutamise hindamiseks ei ole hetkel veel piisavalt statistilist informatsiooni.

Põhjalikum tegevusprogrammi eesmärkide täitmise ülevaade koostatakse 2012. aasta kevadel ning esitatakse valitsusele koos tegevusprogrammi muutmise ja täiendamise ettepanekutega 2012. aasta aprillis.

Tegevuste elluviimise ülevaade on üheks sisendiks tegevusprogrammi uuendamisel. **Tegevusprogrammi uuendamise** eesmärk on tagada kõikide valitsuse tegevusprogrammi punktide täitmiseks vajalike tegevuste sisaldumine tegevusprogrammis, seni tehtust ja olemasolevatest rahalistest võimalustest lähtuvalt muudatuste tegemine ning kõikide eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste läbiarutamine.

Tegevusprogrammi uuendamiseks arutatakse jaanuaris poliitikavaldkondade kaupa (18 valdkonda) läbi:

- tähtaegade muutmise vajadused (eelarve võimalused, muud põhjused);
- täidetud ülesannete jätkuülesanded ja vajalikud lisategevused;
- mittevajalikud ülesanded, mis on võimalik ära jätta;
- uued vajalikud poliitikamuudatused.

Olulisemad tegevused arutatakse läbi peaministri kohtumistel ministritega, mis toimuvad veebruaris. Märtsis pannakse koostöös ministeeriumitega paika konkreetsed tegevusprogrammi uuendamiseks vajalikud tegevused.

Tegevusprogrammi uuendamine toimub koos konkurentsivõime kava „Eesti2020“, Riigi eelarvestrateegia 2013-2016 ja Stabiilsusprogrammi uuendamisega. Tegevuste kavandamisel võetakse arvesse riigi eelarvelisi võimalusi.

Kokkuvõte

Ülevaade tegevuste elluviimise seisust

Kokku on valitsuse tegevusprogrammis 513 punkti, mille täitmiseks on ette nähtud igal aastal korduvad või ühekordsed tegevused. Tegevusprogramm on koostatud neljaks aastaks, mis tähendab, et punktide täitmine on jaotatud nelja aasta lõikes. Enamuse punktide täitmist on alustatud, kuid lõplikke tulemusi on võimalik hinnata 2015. aastal.

- 2011. aasta lõpu seisuga on hilinevad 9% punktide täitmine. Teisi punkte viiakse ellu plaanipärasel tempos.
- Täielikult on täidetud 3% punktide. See tähendab, et nende punktide elluviimiseks ei ole vaja järgnevatel aastatel enam lisategevusi planeerida.
- Täitmisel on 32% punktide, mis tähendab, et tegemist on pideva mitmeid aastaid läbiva tegevusega, kus elluviimist on 2011. aastal alustatud (näiteks eelarve tasakaalu saavutamine 2014. aastaks).
- Osaliselt täidetud on 24% punktide, mis tähendab, et 2011. aastaks planeeritud tegevused on ellu viidud, kuid järgmistel aastatel on vaja planeerida jätkutegevusi.
- Ettevalmistamisel on 32% punktide täitmine, mis tähendab, et elluviimiseks vajalikud tegevused on planeeritud aastatel 2012-2014.

Tegevusprogrammi punktide kaupa on täitmise ülevaadet võimalik jälgida valitsuse kodulehel www.valitsus.ee/tegevusprogramm.

2011. aastaks oli tegevusprogrammi punktide elluviimiseks planeeritud 177 tegevust. Neist 84 eeldasid valitsuse otsust. Ülejäänud tegevused viiakse ellu ministrite poolt.

Õigeaegselt viidi ellu 101 tegevust (57% kõikidest tegevustest).

2011. aastal ellu viidud peamised tegevused ja käivitatud algatused

Valitsusele oli 2011. aastal esmatähtis riigi rahanduse korras hoidmine ja maksumuudatused, ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tõstmine (sh transpordi taristu arendamine), reformid hariduses ja kaitsepoliitikas, energiasäästu soodustamine ning avaliku sektori efektiivsuse suurendamine.

Eelarve ja maksupoliitika

- Eesti lähtus euroala riigina 2012. aasta eelarve koostamisel ja riigi eelarvestrateegia koostamisel konservatiivse eelarvepoliitika põhimõtetest. 2014. aastaks on kavas saavutada eelarve ülejääk. Eesti on üks vähestest euroala riikidest, kes täidab stabiilsus- ja kasvupakti kriteeriume. Reeglitest kinnipidamine on euroala usaldusväärse taastamisel

võtmetähtsusega, seetõttu toetab valitsus euroala stabiilsusorientatsiooni kinnistamist aluslepingute muutmise ning stabiilsus- ja kasvupakti mehhanismide tugevdamise kaudu.

- Mitmeid muudatusi tehti maksustamise valdkonnas: kodualuse maamaksu vabastus 2013. aastast, tulumaksumäära alandamine 20%ni 2015. aastast, tööga seotud tasemekoolituse maksuvabastus.
- Loodi raieõiguse ja raiutud metsamaterjali võõrandamise maksuarvestuse erikord, millega füüsiline isik võib raieõiguse ja raiutud metsamaterjali võõrandamise tulu saamise aastast arvates kuni kolme aasta jooksul tehtud metsa majandamise kulusid võõrandamistulust maha arvata.
- Käivitati eri- ja soodustingimustel vanaduspensionide reform. Valitsus esitas Riigikogule ettepaneku kaotada riigikontrolöri ja peakontrolöride ning õiguskantsleri eripensionid. Kahjuks on reformi järgmiste etappide ettevalmistamine veninud.

Ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime

- Innovaatiliste ja ambitsioonikate ettevõtete sünniks käivitati programm Start-up Eesti.
- Valmis „Disainivaldkonna tegevuskava 2012-2013“.
- Lennuühenduste arendamiseks kiideti heaks uus Estonian Air strateegia, mis parandab võimalusi lennata Tallinnast kõigisse suurematesse Euroopa ärikeskustesse ja tagasi ühe päeva jooksul.
- Lähtuvalt valminud teostatavusuuringust otsustati minna edasi Rail Balticu planeerimis- ja arendustöödega marsruudil Tallinn-Pärnu-Riia-Panevėžys-Kaunas-Leedu/Poola piir. Koostööd Läti ja Leeduga alustatakse koordineeritult teemaplaneeringutega, luuakse Rail Balticu arendamiseks ühissetevõtte ja valitsuste vaheline töögrupp.
- Euroopa Komisjoni poolt liikmesriikidele arutamiseks esitatud Euroopa Ühendamise Rahastu määruse eelnõu lisades on Rail Baltic üks prioriteetsetest projektidest, mis võimaldab uue raudtee arendamist rahastada 85% ulatuses Euroopa Liidu vahenditest.
- Tööstus- ja energeetikaetevõtetele loob edasiste plaanide tegemisel kindluse viis aastat Euroopa Komisjoniga kestnud vaidluse lõpulejõudmine kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguste üle. Kinnitati Eesti kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse jaotuskava aastateks 2008-2012.

Haridus

- Käivitati kõrgharidusreform, millega muudetakse kõrgharidustaseme õppe rahastamise põhimõtteid, suurendatakse riigieelarvest rahastatavate õppekohtade arvu eesmärgiga muuta kõrgharidussüsteemi toimimine üliõpilase jaoks õiglasemaks, kasvatatakse kõrgharidustaseme õppe tulemuslikkust ja kvaliteeti ning vähendatakse kõrghariduse valdkondlikku killustatust.
- Valitsus algatas koostöös Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooliga ning ettevõtetega IT-akadeemia koostööprogrammi, mille eesmärgiks on tõsta konkurentsivõimelisemad õppekavad rahvusvaheliselt tunnustatud tasemele ning mille järgi alustakse õpet 2012. aasta septembris.
- Lõpule viidi eesti keelsele õppele üleminek vene keelsetes gümnaasiumites. Alates 2011/2012 õppeaastast gümnaasiumiõpinguid alustanutele toimub õpe 60% ulatuses eesti keeles.

- Reformi toetamiseks laiendati Ida-Virumaal eesti keeles õpetavatele õpetajatele 30% lisatasu maksmist.
- Üldhariduse arengukava uuendamisega pandi alus üldhariduse kvaliteedi säilitamiseks, tõstmiseks ja koolist väljalangevuse vähendamiseks, koolivõrgu korrastamiseks ning süsteemi efektiivsuse tõstmise arvelt ka õpetajate palga suurendamiseks.
- Õpetajate järelkasvu tagamiseks jätkati 12 782 eurose õpetaja lähtetoetuse maksmist noortele alustavatele õpetajatele.

Riigikaitse

- Vastavalt 2012. aasta riigieelarve seadusele kasvavad kaitsekulutused 2% tasemele SKPst. Kaitsekulude kasv tugevdab esmast iseseisvat kaitsevõimet ning tagab riigikaitse stabiilse arengu. 2011. aastal on kaitsekulude mahuks SKPst arvestatud 1,9% ehk 279,95 miljonit eurot. 2012. aastal on kulude kasv 52,4 miljonit eurot.
- Kevadel tehti riigikaitse muudatused põhiseaduses, millega korrastati senist riigikaitse juhtimist (muudeti presidendi ja täitevvõimu pädevusi riigikaitse juhtimisel) ning tugevdati tsiviilkontrolli kaitseväge üle. Juunis võttis riigikogu vastu vastava rakendusseaduste paketi, millega viidi 19 asjaomast seadust kooskõlla muudetud riigikaitse sätetega põhiseaduses. Edaspidi nimetab Kaitseväge juhataja ja Kaitseväge peastaabi ülema ametisse ja vabastab ametist Vabariigi Valitsus, Kaitseväge juhhib nii rahu- kui sõjaajal Kaitseväge juhataja.
- Valitsus on käivitanud laiapõhjalise riigikaitse põhimõtet rakendava „Riigikaitse arengukava 2013-2022“ väljatöötamise.

Elektrituru arendamine ja energiasäästu soodustamine

- Tehti vajalikud seadusemuudatused elektrituru täieliku avamise korraldamiseks 2013. aastal.
- Alustati Eestit ja Soomet ühendava Estlink 2 elektriühenduse ehitamist.
- Balti energiaturu integratsiooniplaani töögrupis (BEMIP) on 2011. aastal saavutatud mitmed olulised edasiminekud Balti ja Põhjamaade energiajulgeoleku suurendamiseks ning turgude arendamiseks. Euroopa Komisjon on ette valmistanud mandaadi läbirääkimisteks Venemaaga Balti riikide lahtiühendamiseks Venemaa sünkroonala. Euroopa Komisjon viib läbi sõltumatu uuringu veeldatud maagaasi (LNG) terminali parima asukoha selgitamiseks. BEMIP töögrupi raames jätkub ka töö ühtsete reeglite kehtestamiseks kolmandatest riikidest pärinevale elektriimpordile.
- Valitsus on oluliselt kasvatanud investeringuid energiasäästu suurendamiseks.
- Toetatakse kortermajade energiasäästu investeringud ja muudetakse energiasäästlikumaks avaliku sektori hooneid. 2011. aasta lõpu seisuga on renoveerimisel 480 avaliku sektori hoonet kogumahas ligikaudu 146 miljonit eurot.
- Lisaks investeeritakse soojatrasside energiakadude vähendamisse ja katlamajade renoveerimisse.
- Keskkonnasäästliku transpordi arendamiseks hangiti maakonnaliinidele 110 bussi, käivitati uute trammide ostmise projekt.
- Läbi on viidud hange üle-Eestilise elektriautode infrastruktuuri loomiseks, mis sisaldab elektriautode kiirloomist võrku ja operaatorteenust ning käivitati toetuskeem 500 elektriauto soetamiseks eraisikutele. Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatele antakse kasutada ligikaudu 500 elektriautot.

Avaliku sektori efektiivsuse suurendamine

- Koostöös OECDga valmis Eesti riigivalitsemise analüüsiraport, mille soovitude elluviimiseks koostati tegevuskava. Avaliku sektori arendamise prioriteetid on keskvalitsuse paindlikkuse suurendamine, avalike teenuste efektiivsem pakkumine ning valitsuse strateegiliste eesmärkide elluviimiseks vajalike administratiivsete võimaluste loomine.
- Jätkati riigi tugiteenuste tsentraliseerimist. 2012. aasta alguses alustab Rahandusministeeriumi juures tööd Justiitsministeeriumi haldusalast üle viidud Kohtute Raamatupidamiskeskuse baasil Riigi tugiteenuste keskus, kuhu esimeses järjekorras koondatakse finantsarvestusega seotud tegevused.
- Tugiteenuste liitmise käigus on juurutamisel e-arved ja muud e-dokumendid ning veebipõhine aruandlussüsteem ning asutuste põhitegevuse infosüsteemide liidestamine ühtse finants- ning personali- ja palgaarvestuse infosüsteemiga.
- Olulist tähelepanu on pööratud otsustusprotsessi läbipaistvuse suurendamisele ja otsuste kvaliteedi tõstmisele. Käivitati uus eelnõude infosüsteem EIS, mis teeb kodanike ja vabaühenduste paremaks kaasamiseks ühe portaali kaudu kättesaadavaks informatsiooni kõigi riigi tasandil toimuvate strateegiate ja arengukavade ning õigusaktide eelnõude kohta. Heaks kiideti mõjude analüüsile ja kaasamisele oluliselt suuremat tähelepanu pööravad õigusloome ja normitehnika eeskirjad.

Edasi lükkunud algatused ja reformid

Mitmete oluliste reformide elluviimine ei ole kulgenud plaanitud tempos.

- Hilinenud on erimärgistatud kütuste kasutamise toetamise reformi lõpuleviimine. Maksusoodustustelt suunatud toetusprogrammidele üleminek on osutunud planeeritust keerulisemaks.
- Planeeritust põhjalikumat ettevalmistamist on nõudnud vanemapensioni kehtestamiseks vajalike eelnõude väljatöötamine.
- Planeeritust pikemalt on aega võtnud läbirääkimised taastuvatest allikatest elektritootjate esindajate ja investoritega ning sellest lähtuv analüüs taastuvatest allikatest elektritootmise täna kehtiva toetuskeemi ümbervaatamiseks. Eelnõu esitatakse valitsusele 2012. aasta esimesel poolel.
- Maagaasituru liberaliseerimiseks vajalikud maagaasiseaduse muudatused on hilinenud ning valitsus kinnitab muudatused eeldatavasti 2012. aasta I kvartalis. Muudatused võimaldavad Eestil harmoneerida Euroopa Liidu kolmas energiapakett ja omandiliselt eristada gaasi ülekandevõrk gaasimüüjatest.
- Täiendavate arutelude tõttu on edasi lükkunud ka uue korruptsioonivastase seaduse ettevalmistamine, mille üheks peamiseks eesmärgiks on majanduslike huvide deklareerimise süsteemi arendamine ning tõhusamaks ja läbipaistvamaks muutmine.
- Põhjalikud arutelud on läbinud uue avaliku teenistuse seaduse eelnõu, mille eesmärkideks on muuhulgas avalike teenistujate hüvede reform, palgasüsteemi korrastamine ning avaliku sektori paindlikkuse ja läbipaistvuse suurendamine. Eelnõu esitatakse valitsusele 2012. aasta esimesel kvartalil.
- Kuigi jätkunud on kinnisvara üleandmine Riigi Kinnisvara ASile, ei ole kinnisvarahalduse reform lõpule viidud, sest otsustatud ei ole RKASi kinnisvarateenuse osutajaks määramine.

Konkurentsivõimeline majanduskeskkond

Valitsuse tegevused

EELARVE

Lähtudes eesmärkidest kasvatada reserve ning viia valitsussektor hiljemalt aastaks 2014 struktuursesse eelarve ülejääki, kinnitas valitsus kevadel **riigi eelarvestrateegia 2012-2015** ning esitas septembris Riigikogule sellega vastavuses oleva **2012.a riigieelarve**, mis võeti vastu 7. detsembril. Eelarve kohaselt kujuneb 2012.a valitsussektori eelarvepuudujäägiks 2,1% SKPst, mis vastab eelarvestrateegias eesmärgiks seatud tasemele ning viib juba aastaks 2013 eelarve ülejäägi ning reservide suurendamiseni.

Olulised edusammud tehti valitsussektoris kuuluvate juriidiliste isikute vahendite arveldamise ja haldamise riigikassasse koondamisel. Riigi suurematest sihtasutustest **liideti riigikassaga Eesti Haigekassa ja Eesti Töötukassa ning Keskkonnainvesteeringute Keskuse vahendite haldamine**, mis aitab kaasa valitsussektori rahavoo ja võlakohustuste tõhusamale juhtimisele.

MAKSUNDUS

Mai lõpus **vähendati maamaksuseaduse muutmisega kodualuse maa maksukoormust**, eesmärgiga alates 1. jaanuarist 2013 vabastada koduomanikud maamaksust linnas kuni 0,15 hektari ja vallas kuni 2,0 hektari ulatuses. Maksuvabastuse tingimuseks on, et sellel maal asuvas elamus on maksumaksja elukoht vastavalt rahvastikuregistrisse kantud elukoha andmetele. Tulude vähenemine omavalitsuste eelarvetes kaetakse riigieelarvelistest vahenditest.

Samuti tehti teises kvartalis **tulumaksuseadusse** mitmed maksukoormust vähendavad või lihtsat ja tulemuslikku maksusüsteemi tugevdavad muudatused. Nii langeb alates 2015. aastast **tulumaksu määr 20%-le**, ehk ühe protsendipunkti võrra.

Füüsilise isiku **tulust mahaarvamiste piiri langetati** 3196 eurolt 1920 eurole. Muudatus puudutab eelkõige koolituskulude, kingituste, annetuste ning samuti eluasemelaenu intresside mahaarvamise õigust, läbi mille maandatakse kinnisvarahindadega seotud makromajanduslike tasakaalustamatuste tekke riske. Muudatus puudutab kulusid, mis inimesel tekivad alates 2012. aastast.

Lisaks loodi **erikord raieõiguse ja raiutud metsamaterjali võõrandamise maksuarvestusele**, millega lubatakse alates 2012. aastast saadud tulust maha arvata kuni kolme võõrandamisele järgneva aasta jooksul tehtud metsa majandamise kulud. Muudatus on kasulik eelkõige metsa väikeomanikele, kellele raieõiguse ja raiutud metsamaterjali müük on ühekordne tehing, mitte jätkuv majandustegevus.

Töõjõu maksukoormuse vähendamiseks ja elukestvas õppes osalejate arvu kasvu soodustamiseks **lõpetati tulumaksuseaduses töölase tasemekoolituse kulutuste käsitlemine erisoodustusena**. Alates 2012. aastast mõjutab see töö- ja teenistussuhtega ning juriidilise isiku juhtimisega otseselt seotud tasemekoolitust.

Erimärgistatud kütuse maksuerisuste süsteemi reformimiseks muudeti vedelkütuse erimärgistamise seadust, lõpetades erimärgistatud vedelkütuse kasutamise paiksetes mootorites ning kaevandus-, metsandus- ja ehitustööl. Reformi järgmistes etappides on kavas asendada erimärgistatud kütuse maksuerisused toetusprogrammidega põllumajandusele, laevandusele, raudteevedudele ja küttekulude säästmiseks.

TÖÖTURG

Eri- ja sooduspensionide reformi elluviimise esimeses etapis kiideti valitsuses heaks seadusemuudatused osade kõrgemate riigiametnike eripensionite kaotamiseks. Edasise reformi põhimõtted ja ajakava väljatöötamine toimub 2012. aasta esimesel poolaastal.

Investeeringute ning rahvusvaheliste ettevõtete Eestisse tuleku soodustamiseks on välja arendatud **rahvusvahelise bakalaureuse õppe (IB) pakkumine** Inglise Kolledžis Tallinnas ja Miina Härma Gümnaasiumis Tartus. Rahvusvahelise kvaliteetsel tasemel hariduse pakkumine loob paremad haridusvõimalused välisspetsialistide lastele ning muudab seega Eesti elukeskkonna välisspetsialistidele atraktiivsemaks.

Välisstudengite ja –teadlaste Eestisse tuleku soodustamiseks **jätkati 2011. aastal mobiilsusprogrammide (DoRa, Kristjan Jaak, Mobilitas) rakendamisega**. Välisdoktorantide osakaal Eesti ülikoolides oli 2010/11 õppeaastal 5,8%, mis on kõigist õppetasemeist kõrgeim. Välisõppejõud moodustavad 2010/11 õppeaastal 5,1% kõigist Eesti kõrgkoolides töötavatest õppejõududest. 2011 aasta lõpu seisuga on DoRa programmi raames täidetud 23 välisõppejõu ametikohta. Programmi Mobilitas kaudu on Eestisse tulnud 13 tippteadlast.

ETTEVÕTLIKKUSE EDENDAMINE JA EKSPORDI ERGUTAMINE

2011. aastal viis valitsus ellu mitmeid tegevusi Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime ja ettevõtjate ekspordisuutlikkuse parandamiseks. Tegevused keskendusid peamiselt ettevõtjate kapitalile ligipääsu soodustamisele, rahvusvahelistumise suurendamisele, teadmiste ning oskuste arendamisele ning üldise ettevõtlus- ja õiguskeskkonna parendamisele. Jätkus struktuurifondide rakendamise periood, kuid alustati ka uue programmeerimisperioodi 2014-2020 ettevalmistusi.

Teises kvartalis käivitus „**Start-up Estonia**“ programm, mille eesmärgiks on kasvatada kõrge potentsiaaliga innovaatiliste äriideede juurdevoolu ja ettevõteteks arenemise kiirust. See on terviklik tegevuskava, mis hõlmab nii teadlikkuse, teadmiste, oskuste kui ka rahastamise aspekte innovaatiliste alustavate ettevõtete arengu kiirendamiseks. Programmi eelarve on üle 3,7 miljoni euro, elluvijaks on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) ning see kestab kuni 2013. aastani.

Järjest enam tähtsustati ettevõtjate investeringute riigipoolisel toetamisel liikumist otsetoetustelt finantsinstrumentide suunas, eesmärgiga suurendada ettevõtluse toetusmeetmete mõjusust. Kolmandas kvartalis avanes Kredexi kaudu ettevõtjatele taotlemiseks **tehnoloogialaenu meede**, mis on suunatud ekspordile orienteeritud töötleva tööstuse ettevõtjatele, kes soovivad liisingu või laenu kaasabil investeerida masinatesse ja seadmetesse. Ettevõtjate investeringute fookuseerimise paremaks tagamiseks käivitati ka **ettevõtjatele tootmiskorralduse auditi läbiviimise meede**. Ettevõtja ja konsultatsiooniettevõtte koostöö tootmiskorralduse analüüsi ja parendamise osas lubab teha ettevõtjatel senisest mõjusamaid põhivara investeringuid tootlikkuse suurendamiseks.

Valminud „**Disainivaldkonna tegevuskava 2012-2013**“ suurendab kunstide rolli ettevõtluse mitmekesistamisel ning disaini rakendamist tootearenduses. Tegevuskavas sõnastatud põhimõtted ning konkreetne tegevustepakett annavad tõuke ettevõtjate ja disainerite koostöö ning disainivaldkonna kui sektori arendamisele. Disain on hea vahend toote või teenuse lähemale viimiseks kliendi vajadustele ning sellega toote või teenuse väärtuse suurendamiseks, mis väljendub kliendi valmisolekus maksta kõrgemat hinda. Eesti ettevõtjate toodete ja teenuste konkurentsivõime tõstmine läbi loomemajanduse läbimõeldud toetamise loob suuremat lisandväärtust ning peegeldab uuenduslikku ettevõtlust, mis rakendab oma toodetes ja teenustes edukalt teadmisi, tehnoloogiaid ja professionaalset disaini.

Autoriõiguse ja intellektuaalomandi kaitse valdkondade koondamine Justiitsministeeriumi valitsemisalasse Kultuuriministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalast, tagab nende valdkondade sisuliselt koordineerituma arengu. Alates 2012. aasta algusest tegeleb Justiitsministeerium lisaks autoriõiguse küsimuste korraldamisega ka tööstusomandi valdkonnaga, mis hõlmab tööstusomandi kaitset, patendiõigust, kaubamärgi regulatsiooni ning tööstusdisaini kaitset. Senisest otstarbekam ja läbimõeldum koordineerimine annab võimaluse nende valdkondade kaasajastamiseks, mis parandab nii Eesti loomeinimeste kui ettevõtjate konkurentsivõimet Euroopa Liidu **ühtse siseturu** tingimustes.

Ettevõtlus- ja õiguskeskkonna parandamine on valitsuse oluliseks eesmärgiks terve valitsemisperioodi jooksul. Alustatud on äritegevuseks vajaliku **seadusandluse inglise keeles kättesaadavaks** tegemisega ning vaadatud üle EASi toetusmeetmete rakendamist reguleerivad määrused, eesmärgiga muuta neid enam **vastavaks loomemajanduse eripäradele**. Teadmispõhist majandus toetava taristu arendamine, õiguskeskkonna ning õigussüsteemi parandamine, maksejõuetusmenetluse ja täitemenetluse efektiivsuse suurendamine, tarbijate huvide parem kaitsmine ning riigilõivude ja ehituslubadega seonduv on jätkuvad valitsuse prioriteedid, kus mitmed alustatud tegevused jõuavad lõpule alles 2015. aasta jooksul.

TARISTU

Konkurentsivõimelise majanduskeskkonna taristu arendamisega seotud tegevused nagu **Rail Balticu** arendus- ja planeerimistööd, **Estonian Air**’i ning **lennuühenduste** arendamine ning **kiirema internetiühenduse** loomine maapiirkondadesse kajastuvad vastavalt teiste valdkonna kokkuvõtetes: transport, e-riigist i-riigiks.

Olulisemad hilinevad tegevused

Finantsteenustega seotud vaidluste kohtuvälise lahendamise süsteemi efektiivsemaks muutmise osas jätkuvad Justiitsministeeriumi, Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi läbirääkimised järgmise aasta jooksul.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium on alustanud **valitsemisala riigiettevõtete strateegiliste arenguvalikute ja investeeringute rahastamise analüüsi** uuendamisega (2008.a analüüsi uuendus).

Lõpule on viidud **uuring "Eesti sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutliku rahastamise võimalused"**, aga sellest tulenevate ettepanekute esitamine sotsiaalvajaduste rahastamise ning kindlustustegevuse laiendamise kohta Vabariigi Valitsusele leiab aset järgmisel aastal.

Eelarve tasakaalunõude sisseviimiseks riigieelarve baasseadusse ja sellega seonduvate seaduste muutmine on planeeritud 2012. aasta III kvartalisse, kuna Euroopa Komisjon on algatanud liikmesriikide eelarveraamistike nõuete direktiivi, millega kaasneb põhjalikuma analüüsi vajadus.

Peresõbralik riik

Valitsuse tegevused

Vabariigi Valitsus kiitis 20.oktoobri 2011. a istungil heaks „**Laste ja perede arengukava 2012–2020**“, mille üldesmärgiks on laste ja perede heaolu suurendamine ning elukvaliteedi tõstmine, soodustades seeläbi laste sündi. Arengukava elluviimisel tõhustatakse lastekaitseüsteemi, toetatakse positiivset vanemlust, pakutakse peredele tuge majandusliku olukorra parandamiseks ning luuakse võimalusi töö-, pere- ja eraelu paremaks ühitamiseks. Suurt rõhku pannakse ennetavatele tegevustele ning efektiivsete teenuste arendamisele. Arengukava eeldatav kogumaksumus aastatel 2012–2020 on 380 959 631 eurot, sh 160 404 055 eurot perioodil 2012–2015.

Arengukava toetab **vanemahariduse ja perenõustamise kättesaadavuse parandamist**. Eesmärgiks on ühiskonnas rohkem väärtustada püsivate ja kvaliteetsete peresuhete kujunemist ning tõhusama nõustamise kaasabil vähendada paarisuhete purunemist. Senisest suuremat tähelepanu pööratakse ka vanemaharidusele ning vanemluse põhiväärtuste kujundamisele juba põhikoolis ja gümnaasiumis.

2011. aastal jätkati lastetusravi toetamist, mis tagab võrdsed võimalused lapse saamiseks ka neile, kellel meditsiinilise sekkumiseta see võimalus puuduks.

Valitsus on oluliseks perepoliitika eesmärgiks võtnud **suurendada ja muuta paindlikumaks lastehoiuvõimalusi**, luua juurde lasteaiakohti ning tagada, et vähemalt 95% lastest osaleks alushariduses. Selleks on 2011. aastal tehtud märgataval hulgal investeringuid Kyoto saastekvootide müügist laekunud vahendite arvelt. Järgnevatel aastatel on kavas jätkuvalt soodustada laste sündi läbi vanemahüvitise süsteemi, edasi arendada pere- ja tööelu ühitamise võimalusi ning tagada peredele lapse kasvatamiseks suurem kindlustunne.

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilinenud on **vanemapensioni kehtestamisega seotud seaduseelnõu**. Vanemapensioni eesmärgiks on väärtustada lapsevanemaks olemist ja toetada sündide arvu suurenemist kas läbi riigi poolt tehtavate täiendavate sissemaksete lapsevanema II pensionisambasse või riikliku pensionikindlustuse pensionilisa. „Riikliku pensionikindlustuse seaduse, okupatsioonirežiimide poolt represseritud isiku seaduse, soodustingimustel vanaduspensionide seaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seadus“ läbib VV eelseid kooskõlastusi ning on plaanis VV-le esitada eeldatavalt I kv 2012.

Haritud Eesti

Valitsuse tegevused

Valitsuse tegevusprogrammi hariduspoliitika üks peamisi eesmärke on luua kõigile võimekatele noortele võimalus omandada tasuta kõrgharidus. Kõrgharidusreformi läbiviimiseks esitas valitsus septembris Riigikogule **ülikooliseaduse ja rakenduskõrgkooliseaduse muutmise seaduse eelnõu**. Eelnõuga muudetakse kõrgharidustaseme õppe rahastamise põhimõtteid ning suurendatakse riigieelarvest rahastatavate õppekohtade arvu kõrghariduses. Kõrgharidusreformi eesmärk on muuta kõrgharidussüsteemi toimimine üliõpilase jaoks õiglasemaks, kasvatada kõrgharidustaseme õppe tulemuslikkust, vähendada kõrghariduse valdkondlikku killustatust ja suurendada kõrgkoolide vastutust õppe kvaliteedi tagamisel. Eelnõu rakendamiseks on valitsuse tegevusprogrammis planeeritud 2013. aastal 6,1 miljonit eurot, 2014. aastal 18,8 miljonit eurot ja 2015. aastal 33,0 miljonit eurot. Eelnõu seadusena jõustumisel hüvitatakse uutal alustel õppekulusid alates 2012. aasta 1. septembrist vastuvõetud üliõpilastele.

2011. aastal **jätkati lasteaiakohtade loomist ja lastehoiuvõimaluste parandamist**. Selleks kasutatakse peamiselt EL struktuurifondide KOIT kava ning Kyoto saastekvootide müügist laekunud vahendeid.

Üldharidussüsteemi kvaliteedi tõstmiseks kiitis Vabariigi Valitsus 08.12.2011 heaks **täiendatud „Üldharidussüsteemi arengukava 2007-2013“**, millega luuakse **kõigile õpilastele võrdsed võimalused kvaliteetse üldhariduse omandamiseks**.

Üldhariduse kaasajastamiseks **jätkatakse üleminekut uutele põhikooli ja gümnaasiumi riiklikele õppekavadele**. Põhikooli astmes väheneb uue õppekava rakendamisel õpilaste õppekoormus, mis annab rohkem võimalusi loominguks tegevuseks. Koos uute õppekavade rakendamisega jätkatakse ka õppekeskkonna ja õppematerjalide kaasajastamist.

Jätkatakse **kaasava hariduse põhimõtete rakendamist** koos nõustamisalase ja tugispetsialistide teenuse kättesaadavusega (õppenõustamissüsteem, hariduslike erivajadustega laste ja õpilaste tugisüsteemid), hariduslike erivajadustega õpilastele vajaliku õppevara väljatöötamisega ja sobiva õppekeskkonna tagamisega.

Mõistliku koolivõrgu kujundamiseks on **alustatud koolivõrgu korrastamise põhimõtete väljatöötamist**. Põhimõtetes nähakse ette tugevate maakonnagümnaasiumide väljaarendamist kõigis maakonnakeskustes, mis suurendab haridussüsteemi suunatud rahaliste vahendite kasutamise efektiivsust ning tõstab hariduse kvaliteeti gümnaasiumiastmes.

Õpetajakutse paremaks väärtustamiseks on valitsuse ettepanekul riigikogu heakskiidu saanud **noortele alustavatele õpetajatele mõeldud lähtetoetuse maksmise jätkamine**. Lähtetoetuse suurus

on 12 782 eurot ning selle eesmärgiks on soodustada noorte õpetajate osakaalu suurendamist üldhariduskoolides.

Ida-Virumaal eestikeelse õppe toetamiseks on kehtestatud **30%-line lisatasu Ida-Virumaal eesti keeles õpetavatele õpetajatele**. Eesmärgiks on soodustada kvaliteetse eestikeelse õpet muukeelsetes üldhariduskoolides.

„**Kutseharidussüsteemi arengukava 2009-2013**“ uus rakendusplaan aastateks **2012-2013** kiidetakse eeldatavalt heaks valitsuse 29.12.2011 istungil ning see näeb ette kutsehariduskeskuste osalemise kohalike kompetentsikeskuste töös, millel on laiem roll kogu ühiskonna kujundamisel.

2011. aastal on jätkatud kutseõppekeskuste õppekomplekside väljaehitamist kaasaja nõuetele vastaval tasemel. Samuti on loodud võimalusi täiendavaks õpilaste vastuvõtuks kutsehariduskeskustes. Alates 2011. aasta sügisest laiendati programmi „Kutse“, võimaldades **haridustee jätkamist kutseõppes** mitte ainult õppe katkestanutele vaid **ka inimestele, kes ei oma esmast erialast kvalifikatsiooni**. Samuti saavad programmi raames kutseõppes õppida ilma erialase hariduseta vanemaealised inimesed.

Valitsuse tegevusprogrammis on seatud eesmärgiks jõuda teadus- ja arendustegevuse rahastamisel 3% tasemele SKT-st. 2010. aasta **teadus- ja arendustegevuse kogukulutuste nominaalmaht 232,8 miljonit eurot on läbi aegade suurim**, tõstes kulutused 1,63 protsendini SKT-st. Seejuures moodustab erasektori arendustegevuse maht 0,81% SKT-st ning see on kasvanud 32% võrra võrreldes eelneva aastaga. .

Riigikogu võttis 2011. aasta algul vastu teadus- ja arendustegevuse korraldamise seaduse, millega korraldatakse teaduse riiklikke rahastamisinstrumente. Selleks **käivitatakse 2012. aastal Eesti Teadusagentuur**, mille loomisega paraneb teaduskorralduse efektiivsus, kvaliteet, seire ning uuringute läbiviimise korraldamine.

2011. aasta märtsis kinnitas valitsus **Eesti Teaduse Infrastruktuuride Teekaardi** elluviimise ühe osana (kinnitatud 2010) **riikliku tähtsusega teadustaristu investeringute kava**, mille alusel alustati investeringuid üheksasse prioriteetsesse projekti. Kaheksale projektile anti toetust ettevalmistuste alustamiseks.

Teaduse populaarsuse suurendamiseks noorte hulgas on **2011/2012 õppeaasta Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt kuulutatud Teadusaastaks**, mille eesmärgiks on loodus-, tehnoloogia- ja täppisteaduste populariseerimine. Sel õppeaastal toimub Eestis üle 150 erineva noortele ja üldsusele suunatud ürituse, mis annavad usutavasti uue tõuke teaduse järelkasvu suurendamisel. Alates sellest aastast on Tartus avatud **Baltimaade suurim teaduskeskus AHHA**. Mida esimesel poolaastal külastas juba üle 75 000 inimese.

Olulisemad hilinevad tegevused

Kutseõppeasutuse seaduse eelnõu ettevalmistamine on võtnud oodatust rohkem aega. Hetkel on eelnõu Haridus- ja Teadusministeeriumis veel arutlusel. Eeldatav valitsusele esitamise aeg on esimeses kvartalis 2012.

Samuti on endiselt kooskõlastamisel **mitme arengukava rakendusplaanide eelnõud**, mida ei jõuta eeldatavalt tähtaegselt valitsusele heakskiitmiseks esitada: „Täiskasvanuhariduse arengukava 2009–2013“ rakendusplaan aastateks 2012–2013 ning „Kõrgharidusstrateegia 2006–2015“ rakendusplaan 2011–2013.

Aktiivne tööturupoliitika. Sotsiaalne turvalisus

Valitsuse tegevused

Aktiivse tööturupoliitika paindlikkuse suurendamiseks ja tööturuteenuste edasiarendamiseks kinnitas Vabariigi Valitsus „**Tööhõiveprogrammi 2012-2013**“. Tööhõiveprogramm võimaldab tööturuteenuseid ja –toetusi pakkuda paindlikumalt, lähtudes tööturu muutuvast olukorrast ning tööotsijate ja tööandjate vajadustest. Programmi **põhirõhk on suunatud noorte ja pikka aega tööturult eemal olnud inimeste tööpuuduse vähendamisele**. Ühe olulisema uuendusena pakutakse täiend- või ümberõpet ka töötavatele inimestele, kes halvenenud tervise tõttu ei saa oma olemasoleval töökohal jätkata. Sellisel juhul on töötukassal võimalik hüvitada kuni 25% koolituse maksumusest. Tööturuteenustele ja -toetustele on perioodiks 2012-2013 ette nähtud 60,7 miljonit eurot.

Noorte (16-24) ja vanemaealiste (50-74) töötute tööturule tagasipöördumise toetamiseks kuulutati 8. detsembril 2011.a avatuks Euroopa Sotsiaalfondi taotlusvoor meetmes "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine", millega toetatakse töötute töölerakendumist 6,65 miljoni euro ulatuses. Avatud taotlusvooru raames toetatakse töövalmidust ning tööle rakendumist soodustavaid tegevusi (erinevad nõustamisteenused, tööklubide läbiviimine, karjääriplaanide koostamine erialavalikute toetamiseks, tutvumispraktika töökohal jmt), kohustuslikuks nõudeks on tööpraktika läbiviimine.

Pikaajalise töötuse ennetamiseks ja vähendamiseks on Töötukassa alustanud **koostööleppeprojektide sõlmimist KOV-idega**, et jagada konkreetselt mõlemapoolselt ülesanded, rahastamine ning vastutus piirkonna pikaajaliste töötute tööhõivevalmiduse toetamiseks.

Töötute koolitusvõimalusi laiendati alates 2011.a 1.augustist koolituskaardi piirmäära tõstmisega 959 eurolt 2500 eurole. Lisaks laienesid ka koolituskaardi võimalused ja nüüd on koolituskaarti võimalik kasutada lisaks tööalasele täiendõppele ka ümberõppeks. Koolituskaart suurendab töötute valikuvabadust vajaliku erialase koolituse leidmisel ning muudab töölesaamiseks vajalike koolituste pakkumise veelgi paindlikumaks ja kiiremaks.

Alates 2011. aastast laiendati tööturuteenuste rahastamise võimalusi. Tööturuteenuseid ja -toetusi rahastatakse tööturuteenuste ja –toetuste sihtkapitalist, mis koosneb töötuskindlustuse vahenditest ja riigieelarvelistest eraldistest ning vahendite paigutamisest saadavast investeringutulust. Muudatus võimaldab suunata rohkem vahendeid inimeste töövalmiduse suurendamiseks ja tööpuuduse vähendamiseks .

Töötukassa võimekuse parandamiseks ja tänapäevaste IT võimaluste rakendamiseks töövahendusprotsessis on **alates 31. jaanuarist 2011 avatud töötukassa iseteenindusportaal**. Iseteeninduskeskkonna arendamise eesmärgiks on luua töötukassa klienteendindusbüroo internetis.

Loodud portaal muutub ajapikku töötukassa virtuaalseks bürooks, kus on võimalik kasutada mitmeid töötukassa teenuseid. Praegu saavad kõik huvilised otsida ja vaadata töötukassa vahendada olevaid tööpakkumisi. ID-kaardi või mobiil-ID-ga sisse loginud kasutajad saavad luua oma CV, kandideerida tööpakkumistele, hallata enda töösoove, vaadata töötukassale esitatud avaldusi ja nende kohta tehtud otsuseid ning teavitada töötukassat enda andmete muutumisest või tööleidmisest.

Tööandjad saavad lisada ja hallata enda ettevõtte tööpakkumisi, otsida sobivaid kandidaate iseteeninduskeskkonna kasutajate hulgast, hallata kandideerinud töötajate infot. Lisaks on võimalik taotleda koondamishüvitist.

Inimeste parim võimalus tööturul edukas olla seisneb heas hariduses. Aasta lõpus heaks kiidetav **„Kutseharidussüsteemi arengukava 2009-2013“ rakendusplaan aastateks 2012-2013 toetab inimeste kutseoskuste tõstmist** ning võimaldab seeläbi tööturul edukam olla.

2011. aastal jätkati programmide „Tule“ ja „Kutse“ rakendamist, millega võimaldatakse haridustee pooleli jättnud inimestel oma õpingud kutse- või kõrghariduse tasemel lõpetada. Alates 2011. aasta sügisest laiendati programmi „Kutse“, võimaldades **haridustee jätkamist kutseõppes** mitte ainult õppe katkestanutele vaid **ka inimestele, kes ei oma esmast erialast kvalifikatsiooni**. Samuti saavad programmi raames kutseõppes õppida ilma erialase hariduseta vanemaealised inimesed. Tehtud muudatused annavad inimestele paremad hariduslikud eeldused tööturul edukalt hakkamasaamiseks.

Hariduse ja tööturu vajaduste parema vastavuse tagamiseks on alustatud täiustatud meetodika alusel **kutsestandardite uuendamist**. Uuendatud kutsestandardite alusel toimub paralleelselt ka riiklike kutseõppe õppekavade uuendamine.

Pensionäride sotsiaalse turvalisuse suurendamiseks otsustas Vabariigi Valitsus **alates 2012. aastast suurendada 72 miljoni euro võrra pensionideks ettenähtud vahendeid, mille tulemusena tõusevad vanaduspensionid 4,4%**. Sellega suureneb keskmine vanaduspension 305 eurolt 318 euron. Pensionid moodustavad praegu 42 protsenti keskmisest palgast ning pensionide suhe keskmise palka on aasta-aastalt järjest paranenud. Pensionitõus on võimalik tänu konservatiivse rahanduspoliitika jätkamisele, mis kindlustab stabiilse majanduskasvu ja uued töökohad.

Ühtlasi **taastuvad 2012. aastast pensioni II samba riigipoolsed sissetulekud**, mis majanduskriisi perioodiks olid peatatud. See pakub inimestele pensionieas täiendavat sissetulekut ja loob suurema majandusliku kindlustunde tulevastele pensionäridele.

Aasta lõpus on kavas valitsuse poolt heaks kiita **puuetega inimeste konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu**, mis muuhulgas toetab puuetega inimeste tööturule sisenemist ja seal püsimist. Konventsiooniga ühinemisega tunnustatakse kõigi puudega inimeste õigusi ning põhivabadusi, nagu õigus iseseisvale elule, haridusele, tööle, juurdepääsetavusele nii ehitistele kui teabele ning sõna- ja arvamusvabadusele.

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilinenud tegevusi ei ole.

Terve Eesti

Valitsuse tegevused

Inimeste eeskujuliku tervisekäitumise toetamiseks on jätkatud erinevate meetmete rakendamisega. Selleks on toetatud tervislike eluviiside propageerimist ja liikumisharrastustega tegelemist ning soodustatud tervislikku toitumist ja kodumaiste mahetoiduainete kasutamist toiduvalmistamisel. Lisaks on suurendatud korrapäraste tervisekontrollide hulka nii lastele kui täiskasvanutele.

Alustatud on **asendusperearstide süsteemi loomisega**, mis tagab igale inimesele perearstiteenuse olemasolu ka siis, kui oma perearst puhkab või muudel põhjustel ei saa teenust osutada.

Eesmärgiga suurendada ravimite kättesaadavust on ravimite hinnakujundamise läbirääkimisvõimekuse tõstmiseks läbi viidud Ravimiameti struktuuri- ja protseduuride analüüs. Analüüsi tulemusena on sotsiaalministri määrusega 05.12.2011 **kinnitatud uus Ravimiameti struktuur, mis loob suurema võimekuse ravimite hinnakujunduse läbirääkimisteks**. Patsientide teadlikkuse tõstmiseks jätkatakse teadlikkuse tõstmise programmidega originaal- ja geneeriliste ravimite osas.

Arstiabi korralduse ajakohastamiseks on valminud **kontseptsioon "Eesti vähiravi ravi kvaliteedi tagamise eesmärgid"**, millega juurutatakse võrgustikupõhine vähiravisüsteem.

Toetamaks noorte arstide tööleasumist maakonnahaiglatesse on ettevalmistamisel noore arsti lähtetoetuse süsteem. 15000 euro suurust lähtetoetust makstakse noorele arstile residentuuri lõpetamise järgselt, kui ta asub tööle kohalikku või üldhaiglasse.

Jätkati **võitlust ühiskonda hävitavate nakkushaiguste, alkoholismi ja narkomaaniaga**, seejuures on põhitähelepanu pööratud noorte riskiteadlikkuse tõstmisele. HIV nakkusega võitlemisel on prioriteediks uute nakatunute arvu vähendamine ning ennetusmeetmete tõhustamine. Narkomaanidega tegelemisel on lisaks olemasolevatele ravimeetoditele rakendatud enam personaalset lähenemist ning võõrutusravis ka alternatiivseid ravimeetodeid.

Järgnevate aastate peamiseks eesmärkideks on tervishoiuteenuste rahastamise mitmekesistamine ja rahakasutuse parem sihitamine ning patsientide terviseteadlikkuse tõstmisele suunatud programmide jätkamine.

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilineb Norra ja EMP finantsmehhanismide perioodi 2009–2014 elluviimislepingu sõlmimine, kuna rahastajapoolne ajakava on muutunud võrreldes planeerituga.

Energiajulgeolek

Valitsuse tegevused

2011. aastal on jätkunud pikemaajalised tegevused energiaallikate mitmekesistamise ja energiajulgeoleku suurendamise suunal, mis jätkuvad energiamajanduse arengukavade raames ka edaspidi. Konkreetsemalt võib välja tuua energiaühenduste arendamist nii Eestis kui regioonis laiemalt ning energiasäästu alaseid investeeringuid.

Balti energiaturu integratsiooniplaani töögrupis (BEMIP) on 2011. aastal saavutatud mitmed olulised edasiminekud **Balti ja Põhjamaade energiajulgeoleku suurendamiseks** ning turgude arendamiseks. Euroopa Komisjon on ette valmistanud mandaadi läbirääkimisteks Venemaaga Balti riikide lahtiühendamiseks Venemaa sünkroonala. Mandaadi vastuvõtmine on seni jäänud Balti riikide kokkuleppe puudumise taha. Balti gaasituru mitmekesistamise osas saavutati kokkulepe, et Euroopa Komisjon viib läbi sõltumatu uuringu veeldatud maagaasi (LNG) terminali parima asukoha selgitamiseks. BEMIP töögrupi raames jätkub ka töö ühtsete reeglite kehtestamiseks kolmandatest riikidest pärinevale elektriimpordile, kus Eestile sobilik lahendus on pälvinud Euroopa Komisjoni heakskiidu. Lõplikud kokkulepped eeldavad edasisi arutelusid.

2011. aastal alustati **Estlink 2** elektrikaabli ehitamist. Kaabel valmib 2014. a alguses ning ühendab Eesti ja Balti elektriturud Põhjamaadega, suurendades nii omavahelist elektrikaubandust kui Eesti energiajulgeolekut. Siseriiklikult on valminud esineme etapp uuest **Tartu-Viljandi-Sindi** kõrgepingeliinist (Tartu-Puhja), mis pärast valmimist 2014. aastal lubab suuremal võimsusel elektri liikumist Eesti siseselt ning on ühtlasi eelduseks kolmanda Eesti-Läti elektriliini rajamiseks. Tagamaks **AS Eleringi** võimekus arendada ühendusi naaberriikidega ning tugevdada Eesti elektrisüsteemi (mh avariireservelektrijaama ehitamine) suurendas valitsus maikuus ettevõtte aktsiakapitali.

Elektrituru arendamise seisukohalt on olulised 2011. a lõpus Riigikogule esitatud **elektrituruseaduse** muudatused, tänu millele saab võimalikuks elektrituru avanemine täies mahus alates 1. jaanuarist 2013. Elektrituru avanemine toob tarbijatele kaasa võimaluse vabalt valida endale elektri müüja ning lõpeb olukord, kus elektrit on võimalik osta vaid ühelt monopoolselt pakkujalt reguleeritud hinnaga. Edaspidi ei reguleerita elektri hinda ning see kujuneb konkurentsist tootjate ja müüjate vahel. Elektrituruseaduse muudatusega kehtestatakse ka üldteenuse mõiste, mis tagab, et turu avanemisel ei jää ükski tarbija ilma elektrita. Kui tarbija ei ole turu avanemise tähtpäevaks 2013. aasta 1. jaanuariks endale uut elektrimüüjat valinud ja temaga elektri(ostu)lepingut sõlminud, hakkab ta automaatselt elektrit ostma üldteenuse korras. Üldteenuse osutamise kohustus saab olema võrguettevõtjal, kelle võrguga on kodutarbija ühendatud.

Energiasäästu valdkonnas on oluline, et 2011. aastal viidi läbi hange üle-Eestilise **elektriautode infrastruktuuri** loomiseks, mis sisaldab elektriautode kiirraadimisvõrku ja operaatorteenust. Seonduvalt kehtestati majandus- ja kommunikatsiooniministri poolt toetuskeem 500 elektriauto soetamise toetuseks eraisikutele. Mõlema tegevuse elluviimise eest vastutab SA Kredex. Jätkusid saastekvootide müügist lähtuvad energiasäästu investeeringud kortermajadesse ning avaliku sektori

hoonetesse. 2011. aasta lõpu seisuga lubab sõlmitud tehingute maht viia läbi energiasäästu investeeringud 480 avaliku sektori hoones ning kogumahus ligikaudu 146 miljonit eurot. Transpordisektori energiasäästu edendamiseks sõlmiti kokkulepe Hispaania Kuningriigiga, mille eesmärk on keskkonnasõbralike trammide soetamine Tallinnasse.

Juulikuus võttis valitsus vastu **kiirgusseaduse** muudatused, mille eesmärgiks on täpsustada eri asutuste rolli kiirgusohutuse tagamisel, ühtlasi täpsustada radioaktiivsete ainete ja jäätmete ohutustamise korda ning kiirgushädaolukorrale reageerimist. Muudatustega selginesid eri asutuste ülesanded kiirgusohutuse korraldamisel ja järelevalve teostamisel. Samuti täiendati seadust seni vähe reguleeritud radioaktiivsete ainete ja jäätmete käitlemise nõuetega.

Alustati liitumisläbirääkimisi **Rahvusvahelise Energiaagentuuriga (IEA)**. IEA liikmelisus suurendab Eesti võimalust kaasa rääkida rahvusvahelistes energeetikaplaneerimise protsessides ja olla veelgi enam integreeritud arenenud riikide koostöövõrgustikega.

Olulisemad hilinevad tegevused

Täitmata jäid 2011. aastal energiavaldkonnas kaks olulist turgu mõjutavat tegevust. Esimene puudutab **maagaasiseaduse muudatusi gaasiturul liberaliseerimiseks** ehk omandilise eristamise läbiviimist gaasiturul. Maagaasiturul liberaliseerimise seisukohalt on pikalt kestnud läbirääkimised gaasi ülekandevõrgu omanikega kandmas vilja, mis on pikendanud seadusemuudatuste väljatöötamise protsessi. Seadusemuudatuste kinnitamine valitsuses on planeeritud 2012 aasta I kvartalis.

Teiseks tegevuseks on **taastuenergia tänase toetuskeemi ümber vaatamine** eesmärgiga kehtestada uued toetusmäärad, mis tagaksid riiklike taastuenergia eesmärkide täitmise võimalikult mõistliku koormusega tarbijale. Taastuvatest allikatest elektritootjate esindajate ja investoritega toimunud läbirääkimiste tulemusena ning analüüside alusel on välja töötatud kontseptsioon ja seaduseelnõu taastuvatest allikatest elektritootmise täna kehtiva toetuskeemi ümbervaatamiseks, mis jõuab valitsusse eeldatavasti 2012. aasta I kvartalis.

Samuti on hilinevad valitsuse määruse „**Võrgueeskiri**“ uuendamine eesmärgiga edendada intelligentseid elektrisüsteeme. Peamiseks põhjuseks on turuosalistega läbirääkimiste protsessi kestmine, turuosaliste ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi keskendumine elektriturul avanemise tagamise tegevustele ning täiendavate lahendamistvõimaluste küsimuste sätestamine määruses.

Transport

Valitsuse tegevused

Lisaks 2011. aastal valminud mitmetele olulistele tee-ehitusobjektidele toimusid transpordi valdkonnas olulised edasiminekud Rail Baltica rongiliini arendamises. Selgus loodi lennufirma Estonian Airi tuleviku suhtes, optimeeriti teehooldusega seonduvat ning paranes Eesti-Vene piiril piiriületamise kord.

Septembris toimunud valitsuse kabinetinõupidamisel otsustati lähtuvalt valminud teostatavusuuringust **minna edasi Rail Balticu planeerimis- ja arendustöödega** marsruudil Tallinn-Pärnu-Riia-Panevėžys-Kaunas-Leedu/Poola piir. Detsembris allkirjastati kolme Balti riigi transpordiministrite **kavatsuste protokoll**, kus on ära toodud edasised tegevused Rail Balticu arendamiseks, sh **ühisettevõtte loomine 2012. aasta lõpuks**, nagu peaministrite novembris toimunud kohtumisel kokku lepiti. Firma peakontor hakkab asuma Riias. Samuti lepiti kokku, et kogu Rail Balticu arengu strateegilise juhtimise ja planeerimise jaoks loouakse **valitsuste vaheline koostöögrupp**, kus osalekid ka Euroopa Liidu komisjoni esindajad. Lisaks ühisettevõtte loomisele tuleb lähiajal kõiges kolmes Balti riigis alustada koordineeritult Rail Balticu **teemaplaneeringutega**, mis on aluseks edasistele tehnilistele projektidele. 19. oktoobril avaldatud Euroopa Ühendamise Rahastu määruse eelnõu lisades on Rail Baltic väljatoodud ühe prioriteetse projektina Balti-Aadria mere transpordikoridoris, mis on eelduseks Euroopa Liidu poolse finantstoetuse saamiseks uuel eelarveperioodil.

Teehooldevõimekuse tõstmiseks **ühendati viis piirkondlikku riigile kuuluvat teehooldefirmat** üheks ettevõtteks. Ühise ärinime AS Eesti Teed koondusid: Tartumaa Teed, Virumaa Teed, Võrumaa Teed, Saaremaa Teed ja Pärnumaa Teed. Ühisettevõtte **parandab teehooldusega seotud koordinatsioon** ning pakub riigile paremaid võimalusi saada paremat teenust mõistlikuma hinnaga. Varasemalt on olnud probleemiks ebapiisav konkurents teehoolde teenuse pakkumisel, mistõttu tehtud muudatusega peaks ettevõtte poolt pakutava teenuse kvaliteet paranema. Uute tehnoloogiate kasutamine teehoiuse ning **ajakohastatud talvised teehoiunõuded** viivad Eesti lähemale Põhjamaade tasemel turvalisele ja vastupidavale teedetaristule.

Novembri alguses kiitis valitsus heaks rahvusliku lennufirma **Estonian Air uue kasvustrateegia** ning otsustas ettevõtte lähiaastate investeringuvajadusteks suurendada aktsiakapitali. Uus strateegia parandab võimalusi lennata Tallinnast kõigisse olulisematesse Euroopa ärikeskustesse. Järjepidevalt analüüsitakse olemasolevate lennuühenduste otstarbekust ning uute liinide avamise mõttekust. Eesti lennuühenduste jätkuv parandamine on majanduse konkurentsivõime seisukohalt hädavajalik.

Eesti-Vene piiril muutunud piiriületamise korraga loodi ühtne piiriületuse ootejärjekorra infosüsteem, mida kasutatakse kolmes Eesti maanteepiiripunktis: Narva- Ivangorod, Koidula-Kunitsina Gora ja Luhamaa - Šumilkina. Iga maanteepiiripunkti lähedale tehti ka ooteala, kus autojuhid saavad paremates tingimustes piiriületusaega oodata. Uus piiriületamise infosüsteem ning

ootealad leevendavad aastaid lahendust oodanud probleeme Eesti-Vene piiril ning pakuvad inimestele nüüdsest mugavamalt ja kiiremat piiriületust.

Detsembris esitati Riigikogule valitsuse tegevuskavana arutamiseks **Merenduspoliitika arengukava**, mis annaks merenduse sektoreid koostoimes käsitlevad suunised merenduse edendamiseks, et realiseerida maksimaalselt Eesti potentsiaal mereressursi kasutamisel ning säilitamisel. Valdkonna sihipärane arendamine edendab jõudsalt Eesti turismi ning annab võimalusi hariduse valdkonnale. Samuti aitab see Eestil mereriigina ära kasutada Tallinna Sadama eelised regioonis.

Algust tehti osalemisega Euroopa Komisjoni algatuses „**Targad linnad ja kogukonnad**“ (*Smart Cities and Communities*). Euroopa linnadevaheliste koostööprojektide konkursil osalevad **Tartu** ja **Rakvere**. Rakverega seotud rahvusvahelise projektikonsortsiumi eesmärgiks on projekt toel muuta linna ajaloolisi hooneid energiasäästlikuks neis uusi tehnoloogiaid kasutusele võttes. Tartu linna ja projektipartnerite eesmärgiks on koostada projektis osalevate linnadele just nende olukorrast tulenev mudel ning välja selgitada võtmeindikaatorid suurima energiasäästu saavutamiseks. Projektide rahastamise lõppotsused tehakse järgmise aasta jooksul.

Olulisemad hilinevad tegevused

Tallinn-Peterburi reisiringiühenduse taasavamise otstarbekuse analüüsi valmimine lükkub järgmisesse aastasse. Samuti lükkub edasi analüüs Peipsi-Pärnu siseveeteede taastamise võimalustest.

Hilinenud on erinevad **uute teedeehitusnõuetega seotud tegevused**, mis peaksid kindlustama meie teed kasutusmugavuselt ja vastupidavuselt Põhjamaade tasemel teekattega. Vajalike määruste muudatuste ettevalmistamine on võtnud planeeritust kauem aega ning eeldatavalt täidetakse valitsuse tegevusprogrammi punkt 2012. aasta jooksul. Aega võtab planeeritud muudatuste kooskõlastamine Euroopa Komisjoniga.

E-riigist I-riigiks

Valitsuse tegevused

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendamise valdkonnas jätkas valitsus uue põlvkonna fiiberoptilistel kaablitel põhineva ülikiire lairibaühenduse väljaehitamist kõikide Eesti maapiirkondadeni. Jätkati arendusi ID-kaardi ja mobiil-ID turvalisuse suurendamiseks ning küberjulgeoleku edendamiseks. Suurt tähelepanu pöörati IT-hariduse tähtsustamisele, suurendades riiklikku vastuvõttu IT-teenuste loomise ja arendamisega seotud erialadel ülikoolides ning IT erialade pearaha. Käivitati ka oluline koostööprogramm IT-Akadeemia.

Ligipääsu parandamine kiirele internetiühendusele on Eesti konkurentsivõime suurendamise seisukohast möödapääsmatu. Augustis **valmis esimene osa** kogu Eestit katma hakkavast **kiire interneti võrgust EstWin**. Lisaks Antslale said operaatorid võimaluse ühendada kiire internetiga kodusid, asutusi ja ettevõtteid ka mitmes teises Võrumaa vallas, samuti Järvamaal ning Lääne Virumaal. Jätkuvad teise ja kolmanda etapi ehitustööd. Baasvõrgu projekti hinnanguline maksumus on 70 miljonit eurot, millest suurem osa saadakse Euroopa Liidu struktuurfondidest. Finantseerimine toimub Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi kaudu. Käesoleva aasta lõpuks planeeritakse valmis saada 1200 kilomeetrit võrku, järgmise aasta lõpuks 2500 km ning kogu võrk, üle 6000 km, valmib 2015 aasta lõpuks. Kogu Eesti katmiseks kiire internetiga võib teenusepakujatel ja riigil kokku kuluda üle 350 miljoni euro.

Valitsus algatas ettevalmistused **riigi e-varade** andmiseks kodanike ja ettevõtete käsutusse. Avalike andmete masintöödeldaval kujul kättesaadavaks tegemine võimaldab luua uusi innovaatilisi teenuseid, parandada riigivalitsemise läbipaistvust ning dialoogi riigi ja kodanike vahel. Tegevuste süstematiseerimiseks on alustatud **avalike andmete masintöödeldaval kujul kättesaadavaks tegemise roheline raamatu** koostamist, mille käigus kaardistatakse tänane olukord, määratakse avaldamiskõlbulikud andmed, töötatakse koostöös ettevõtjatega välja teenuste demoversioonid ning koostatakse teemapõhiseid teekaarte. Alustatud on ka **avalike teenuste korraldamise roheline raamatu** koostamist, mille rakendamise lõppeesmärgiks on muuta avalikud teenused turvalisemaks, säästlikumaks, mugavamaks, kiiremaks, läbipaistvamaks ja piirkonniti kättesaadavamaks.

Eesti saamiseks e-riigist i-riigiks on tehtud riigi struktuurides ka mitmeid organisatoorseid muudatusi. Riigi IT-poliitika paremaks koordineerimiseks nimetati Riigikantselei juurde ametisse riigi **IT-poliitikat koordineeriv nõunik**. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juures alustas tööd **infoühiskonna teenuste arendamise osakond**, mille eesmärgiks on parandada Eestis loodavate avalike teenuste kvaliteeti ja seeläbi nende kasulikkust. Nimetatud muudatused parandavad läbi horisontaalsema lähenemise riigi- ja eraettevõtete ning kolmanda sektori koostööd avalike teenuste arendamisel. Kodanikele annab see võimaluse tarbida kvaliteetsemaid, lihtsamaid ning efektiivsemaid avalikke teenuseid, ilma teenuste tehnilisse spetsiifikasse süüvimata.

Aasta teises pooles käivitati Eesti riigi, ülikoolide ning info- ja kommunikatsiooni tehnoloogia (IKT) sektori ettevõtete **koostööprogramm IT-Akadeemia (ITA)**. 2012. aasta riigieelarvest on ITA tegevusteks planeeritud 1,5 miljonit eurot. Programmi laiemaks eesmärgiks on valitud õppekavade viimine rahvusvaheliselt tunnustatud tasemele, et tagada rahvusvaheline konkurentsivõime ning kvalifitseeritud tööjõud IKT sektoris. ITA koondab Eesti ülikoolide konkurentsivõimelisemad toimivad IT-õppekavad, mille järgi alustavad esimesed tudengid ja õppejõud Eestist ja välisriikidest õpet 2012. aasta septembris. IT-Akadeemia tegevuskava elluviimise tulemusena paraneb maailmatasemel haridusega reaalteadlaste ja spetsialistide kättesaadavus Eesti IT-firmadele ning ülikoolidele. Programmi haldab Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus ning tegevuspõhimõtteid ja prioriteetseid arengusuundi määrab ITA juhtkomisjon.

Olulist tähelepanu pöörati **Euroopa digiteenuste ühisturu** väljaarendamisele. Valminud **Eesti Euroopa Liidu poliitika 2011-2015** määras tegevused digitaalse ühtse turu toimimiseks vajaliku turvalise ruumi väljaarendamiseks, küberkuritegevuse ennetamiseks, uurimiseks ja tõkestamiseks ning küberjulgeoleku tugevdamiseks Euroopa Liidus ja maailmas. Siseturu arendamise kontekstis seati Eesti olulisimateks (IKT valdkonda puudutavateks) eesmärkideks EL regulatsiooni loomine e-autentimise ning digiallkirjade piiriülese reaalse toimimise tagamiseks, elektroonilise juurdepääsu tagamine õigusega seotud infosüsteemidele ja teenustele liikmesriikide ja EL tasandil ning toimiva e-hangete ja ühtse euromaksete piirkonna saavutamine. Nende eesmärkide saavutamine nõuab järjepidevat ja pikaajalist koordineerimist ja tööd, mis jätkub kindlasti valitsuse valitsemisperioodi lõpuni.

Olulisemad hilinevad tegevused

Viibinud on **õiguslike lahenduste** väljatöötamine riigi **IKT teenuste ekspordi** toetamiseks, sest selleks vajaliku **Quick delivery strateegia** arendamine ja rakendamine on edasi lükkunud. Põhjuseks on strateegia seisukohtade kujundamine, mis on võtnud planeeritust enam aega, kuna need tuleb põhjalikult läbirääkida ja kooskõlastada kõigi IT sektori osapooltega. Strateegia valmimine lükkub järgmisesse aastasse ning selle baasil on võimalik teostada järgnevad analüüsid sobivaimate õiguslike lahenduste määramiseks ning intellektuaalomandi üleandmisest tulenevate varaliste õiguste väljatöötamiseks IT-lahenduste hangete korral.

Turvaline Eesti

Valitsuse tegevused

Sisejulgeoleku valdkonnas on valitsuse tegevused keskendunud sel aastal eelkõige korruptsioonivastasele võitlusele, kohtute efektiivsuse ning kriminaaltulu tuvastamise ja arestimise võimekuse tõstmisele, inimkaubanduse ja lähisuhtevägivalla vähendamisele ning rahvusvahelisele koostööle Eesti naaberriikidega nii korrakaitse kui ka reostustõrje valdkonnas. Olulise tegevusena valmis sel aastal seadusandlik baas ühendhäirekeskuse loomiseks ning ühele hädaabinumbrile 112 üleminekuks.

Valitsus seadis eesmärgiks laiendada Kaitsepolitseiameti uurimisõigust kõigile korruptsioonijuhtumitele, mis ohustavad Eesti Vabariigi julgeolekut. Valitsus kiitis septembris heaks eelnõu, mis annab **Kaitsepolitseiametile võimaluse efektiivsemalt ja tulemuslikumalt planeerida ning läbi viia korruptsioonivastast võitlust** nii ametialaste kui õigusemõistmisevastaste süütegude puhul, mis oma olemuselt omavad tihedat puutumust altkäemaksu või pistise võtmisega kõrgemate riigiametnike või Tallinna, Tartu, Narva, Pärnu, Kohtla-Järve ja Jõhvi juhtide poolt. Samuti lisati Kaitsepolitseiameti uurimisalluvusse kuuluvate isikute ringi avalik-õigusliku või riigi osalusega või riigi asutatud juriidilise isiku juhatuse või nõukogu liikmed, kui nende tegevusega võib kaasneda oht riigi julgeolekule.

Valitsuse eesmärgiks sisejulgeoleku valdkonnas on rakendada organiseeritud ja majanduskuritegudes ning korruptsioonis süüdimõistetute suhtes senisest enam vara konfiskeerimist, andes eriasjade prokuröridele ja politseinikele võimaluse spetsialiseeruda kriminaaltulu jälitamisele. Septembris 2011 loodi Politsei- ja Piirivalveametis **kriminaaltulu tuvastamise keskne üksus**, mis tuvastab narko-, korruptsiooni- ja muu raske kuriteoga saadud tulu. Üksuse eesmärk on kriminaaltulu arestimise võimekust suurendada. Septembris 2011 moodustati Politsei- ja Piirivalveametisse ka keskne **korruptsioonikuritegude büroo**, mis liitis senised prefektuuride korruptsioonikuritegude üksused. Büroo eesmärk on tagada täiendav võimekus uurimaks korruptsiooni Eesti omavalitsustes

Riigikogu kiitis 8.12.2011 heaks seaduseelnõu, millega luuakse alus tugeva **ühendhäirekeskuse loomiseks ning ühele hädaabinumbrile 112 üleminekuks**. Tugeva ühendhäirekeskuse loomine ning ühele hädaabinumbrile 112 üleminek on valitsuse sisejulgeoleku valdkonna üks eesmärkidest. Eelnõu kohaselt ühendatakse alates 2012. aasta 1. jaanuarist Päästeameti neli regionaalset Päästkeskust Päästeametiga, moodustatakse hädaabinumbri 112 all ühtne Häirekeskus ning korraldatakse Politsei- ja Piirivalveameti prefektuurid ümber selle piirkondlikeks struktuuriüksusteks. Häirekeskus hakkab prefektuuride ja Politsei- ja Piirivalveameti ülesandeid hädaabiteadete menetlemisel järk-järgult üle võtma 1. novembriks 2014.a.

Valitsuse eesmärgiks on kohtute efektiivsust menetluse olevate asjade lahendamisel tõsta ning kohtumenetluse pikkust lühendada. 1.septembrist jõustusid **kriminaalmenetluse seadustiku muudatused, mis kiirendavad kohtumenetlust, kaitsevad paremini alaealisi ja tõhustavad isikute**

põhiõiguste kaitset. Nii on tulevikus teatud juhtudel võimalik jätta kohtusse kutsumata alaealisi ning kasutada tõendina nende uurimise ajal antud ja videosse võetud ütlusi. Muudatusega muutub muuseas kohustuslikuks kohtuistungite salvestamine ning loouakse võimalus videokonverentside laiemaks rakendamiseks kohtutes. Samuti on võimalus esitada kohtumenetluse kiirendamise taotlus, et tagada kohtumenetluse läbiviimine mõistliku aja jooksul.

Valitsus peab oluliseks prioriteediks võitlust inimkaubandusega. Detsembris kiitis valitsus heaks muudatused, millega tuuakse karistusseadustikku sisse uued **inimkaubandust kriminaliseerivad** koosseisud. Eelnõu täiendab karistusseadustikku kolme inimkaubanduse koosseisuga: inimkaubandus seksuaalse ärakasutamise eesmärgil, orjastamise eesmärgil ja elundi eemaldamise eesmärgil. Seaduse jõustumisel on võimalik saada selgem ülevaade inimkaubanduse juhtumite arvust, inimkaubanduse ohvritest, inimkaubitsejatest, karistusandmete võrdlusest (sh teiste riikidega) ning eri ekspluateerimisvormide muutumisest aja jooksul. See peaks omakorda looma parema aluse inimkaubanduse ohvrite abistamiseks ning abiteenuste osutamise finantseerimiseks.

Valitsuse eesmärgiks on jätkata võitlust lähisuhete vägivalla, sealhulgas koolivägivalla vähendamise ja tõkestamisega ning tegeleda kuriteoennetusega eelkõige noorte seas. Aprillis 2011 kiitis valitsus heaks „**Vägivalla vähendamise arengukava 2010–2014**“ **uue rakendusplaani**, millega täpsustati arengukava rakendusplaani tegevusi, tähtaegu ja kulusid aastateks 2011–2014. Rakendusplaanis nähakse ette meetmed laste vastu (sh koolivägivalla) toime pandud vägivalla vähendamiseks ja ennetamiseks, alaealiste vägivalla ja õigusrikkumiste vähendamiseks ja ennetamiseks, perevägivalla (sh naistevastase vägivalla) vähendamiseks ja ennetamiseks ning inimkaubanduse tõkestamiseks ja ennetamiseks.

Valitsus on seadnud sihiks laiendada **ohvriabi tugivõrgustikku** üle kogu Eesti ning suurendada eelarvevõimaluste piires turvalisusteenuseid osutavate kodanikeühenduste, muuhulgas **naiste varjupaikade rahastamist**. Antud eesmärgi täitmiseks on Sotsiaalministeeriumis ettevalmistamisel analüüs, kus kirjeldatakse perevägivalla ohvrite abistamise kvaliteedinõudeid kooskõlas ohvriabi ja sotsiaalhoolekande seadusega. Samuti analüüsitakse varjupaikade rahastamise korraldust ja riigipoolse rahastamise vajadust ning käsitletakse ka laiemalt ohvriabi, tugigruppide ja varjupaikade töö erinevaid aspekte. Vastav analüüs ja ettepanekud naiste varjupaigateenuse rahastamiseks peaks valmima hiljemalt 2014. aastaks.

Lähisuhete vägivalla vähendamise eesmärgil alustati 2011. a sügisel Eesti vanglates **pere- ja paarisuhte vägivalla vähendamisele suunatud sotsiaalprogrammiga**, mille eesmärgiks on õpetada isikuid mõistma nende senise käitumise ja hoiakute mittevastavust üldkehtivatele normidele ja aru saama tekitatud kahjust. Samuti on eesmärgiks õpetada neid oma senist käitumist muutma ning võtma vastutust lähedaste turvalisuse eest.

Valitsuse eesmärgiks on tõhustada korrakaitse tegevust piiriülese kuritegevuse tõkestamiseks ning arendada koostööd lähinaabrite politsei, tolli ja piirivalvega narko- ja inimkaubandusevastases tegevuses. **28. novembril hakkas kehtima Eesti ja Venemaa vaheline tagasivõtulepingu rakendusprotokoll**, mis allkirjastati 19. septembril 2011 Eesti saatkonnas Moskvast. Tagasivõtulepingu rakendusprotokoll kiirendab nende inimeste tagasivõtmist, kes ei vasta Eesti või Venemaa territooriumitele sisenemise, seal viibimise või elamise kohta kehtivatele tingimustele. 20. oktoobril kiitis valitsus heaks tagasivõtulepingu rakendusprotokolli sõlmimise **Serbiaga**. Lisaks Venemaale ja

Serbiale on Eesti sõlminud tagasivõtulepingu rakendusprotokollid Moldova, Makedoonia ning Bosnia ja Hertsegoviinaga.

Oktoobris 2011 alustasid Eesti, Läti ja Leedu kolme riigi **tolliametnike vahetust** ning sõlmiti **migratsiooni ja rahvusvahelise kaitse alase koostöö tihendamiseks** Soome migratsiooniteenistuse ning Eesti Politsei- ja Piirivalveameti vastastikuse mõistmise memorandum. Septembris kohtusid Eesti, Läti ja Leedu politseijuhid Pühajärvel, kus arutati koostöösuundi ja pandi paika **ühistegevuse prioriteedid** järgmiseks aastaks. Kohtumise peateemaks oli infovahetus ja koostöö võitluses ebaseadusliku sisserände ning piiriülese kuritegevusega.

Oluline valdkond on ka rahvusvahelise koostöö arendamine võimalike **merereostuse** ja suurõnnetuste ühiseks likvideerimiseks Läänemeres ning ühiseks terrorismivastaseks tegevuseks. 8.12.2011 sõlmiti koostööleping PPA ja Veeteedeameti vahel võimaliku merereostuse ja suurõnnetuste ühiseks likvideerimiseks. Ettevalmistamisel on merereostuse tõrje koostöölepingu sõlmimine Lätiga (koostöölepingu teksti osas on jõutud kokkuleppele ja on alustatud menetlust lepingu heakskiitmiseks valitsuses).

Valitsus on lubanud kanda hoolt selle eest, et politsei kutsealane haridus ja väljaõpe oleksid suunatud seaduse ja avaliku korra tagamisele minimaalse jõu rakendamisega ning et järgitaks eelkõige demokraatlikke ja eetilisi väärtusi ning inimõigusi. 2011/2012. õppeaastal alustasid politsei- ja piirivalvekolledži politseiteenistuse eriala õpilased õppimist **uue politseiteenistuse rakenduskõrgharidusõppe õppekava** järgi, mis eelpool toodud põhimõttest lähtub.

Olulisemad hilinevad tegevused

Ministeeriumidevaheliste eriarvamuste tõttu on hilinevad on **uue korruptsioonivastase seaduse eelnõu** esitamine. Valitsuse tegevusprogramm näeb ette uue korruptsioonivastase seaduse vastuvõtmise, mis muu hulgas täpsustab ametiisikute mõistet ja muudab majandushuvide deklareerimise sisuliseks ja elektrooniliseks. Eelnõu oli III kvartalis kooskõlastamisjärgsetel läbirääkimistel seoses Siseministeeriumi poolt tehtud sisuliste ettepanekutega. Kuna neid suures osas arvestati ja eelnõus tehti ka muid muudatusi, siis saadeti eelnõu IV kvartalis uuele kooskõlastusringile. Eelnõu esitatakse valitsusele eeldatavalt jaanuaris 2012.

"Eesti rahvusliku liiklusohutusprogrammi aastateks 2003–2015" uus rakendusplaan aastateks 2012–2015 on ametlikul kooskõlastusringil ning see esitatakse valitsusele eeldatavalt jaanuaris 2012. Uue rakendusplaaniga seatakse olulisemad prioriteedid, sihtrühmad ja tegevused aastateks 2012–2015 liiklusõnnetuste vähendamiseks. Liiklusturvalisuse jätkuv suurendamine on valitsuse oluline prioriteet.

Kultuuripoliitika

Valitsuse tegevused

2011. aasta üheks olulisemaks verstapostiks kultuuripoliitikas on kindlasti **Kultuuripoliitika arengusuundade väljatöötamisega alustamine**. Kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020 hakkavad asendama Riigikogus 1998. aastal kinnitatud ning tänaseks aegunud samalaadset dokumenti. Arengusuunad määratlevad kultuuri olulisemad arengusuunad järgneviks kümnendiks ning kultuuri suhted teiste valdkondadega läbi nelja olulisema temaatika: kultuuripoliitika üldpõhimõtted, kultuuri seosed teiste poliitikatega, kultuurivaldkondade põhieesmärgid ja iga valdkonna olulisemad põhimõtted. Arengusuundade koostamist koordineerib juhtrühm, kelle töö eesmärgiks on saavutada võimalikult laiapõhjaline ning kõiki osapooli kaasav kultuuripoliitika kujundamine. 2012. aasta lõpus valmib materjal, mille põhjal on võimalik alustada arutelusid Riigikogus ning seejärel ka dokument kinnitada.

Möödunud aastal jätkati tööd **kultuurivaldkonna rahastamise selgema korralduse** saavutamiseks. See tähendab, et riigiasutuste tegelikud väljaminekud peavad olema finantseeritud riigieelarvest ja Kultuurkapitali vahendid suunatud ennekõike loovisikutele ja erakollektiividele.

2011. aasta augustis otsustas valitsus viia **autoriõiguste valdkonna** Kultuuriministeeriumi valitsemisalast Justiitsministeeriumi pädevusse. Kuna autoriõiguste temaatika on tänaseks laienenud Kultuuriministeeriumi tegevusvaldkondadest väljapoole, siis lubab muudatus tegeleda autoriõiguste süsteemsema edasiarendamisega koos teiste eraõiguse valdkondadega.

Filmivaldkonna arendamiseks on alustatud mitmete tegevustega. Välja on selgitatud Eesti filmi tänane olukord ning välja töötatud sellest lähtuv tegevusplaan. Eesti filmi arendamiseks on EAS-i toel käivitatud filmitööstuse klaster, mille eesmärgiks on filmitootmisteenuste pakkumine Läänemere-äärsetes riikides.

Detsembris võeti vastu **Üldharidussüsteemi arengukava 2007-2013 rakendusplaan** aastateks 2011-2013, mille üks eesmärk on edendada muuseumi rolli õpikeskkonnana.

Raamatukogude vallas on oluline samm uue lugejaportaali www.lugeja.ee avamine.

Nii-öelda pikeemaajalistest/pidevatest tegevustest tuleks mainida erinevate pühakodade, mõisakoolide ja looduslike pühapaikade programmide uuendamist ja rahastamist ning maakonnamuuseumite järjepidevat arendamist. Samuti jätkub töö Setu, Kihnu, saarte, Vana-Võru, Peipsiääre, Rannarootsi ja Mulgi programmidega.

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilinenud on **kontseptsiooni väljatöötamine loovisikutele ravikindlustuse tagamiseks**. Kuigi vastava analüüs on Kultuuriministeriumis välja töötatud, ootab see 2012. alguses valitsuskabineti arutelu, mis lubaks edasi minna konkreetsete seadusandlike muudatustega. **Mõisakoolide riikliku programmi jätkamine** viibib, sest hetkel koostatakse EMP Norra toetuste programmi, mis peaks olema tihedalt seotud Mõisakoolide programmiga (Norra programmi omafinantseering tuleb osaliselt Mõisakoolide programmist). Norra programmi valmimise järgselt saab lõpule viia ka Mõisakoolide programmi (eeldatavalt 2012 I kvartalis).

Sport ja kehakultuur

Valitsuse tegevused

Üheks spordivaldkonna olulisemaks eesmärgiks valitsuse tegevusprogrammis on korrapärase liikumisharrastusega hõlmatud elanikkonna osakaalu viimine 45%-le aastaks 2014. Sellesse eesmärki panustavad Liikumisharrastuse arengukava 2011-2014 (ministri tasandi arengukava) ja Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020, mille elluviimine 2011. aastal on toimunud. Kõikides maakondades on toetatud tervisespordikeskuste arendamist ning mitmed keskused on valminud või valmimas (sh on rajatud suusa- jooksu-, rulluisuradasid maakonnakeskuste lähedusse). Igas maakonnas on läbi viidud ujumise algõpetuse programm, milles osales kokku 12 000 teise klassi last üle Eesti. Samuti jätkus tervisespordi portaali trimm.ee arendamine, mille eesmärk on pakkuda infot rahvaspordiürituste, treenimise, toitumise jm seonduva teemal.

2011. aastal tegeleti spordivaldkonnas koolispordi edendamise ja töötati välja **koolispordi arengusuunad** koostöös Eesti Koolispordi Liiduga, mille eesmärgiks on sportimistingimuste parandamine koolides. Kultuurkapitali jaotuspõhimõtete muutmisega loodi **akadeemilises treeneriõppes õppijaile** võimalus taotleda Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapitali stipendiumeid. Lisaks on keskendutud **rahvusvaheliste tiitlivõistluste Eestisse toomise** eeltööle.

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilinenud tegevusi valitsuse tasandil ei ole. Vahendite puudumise tõttu on peatatud **regionaalsete tervisespordikeskuste programmi uuendamine** aastateks 2012–2015.

Eesti keel ja meel

Valitsuse tegevused

Vabariigi Valitsus kiitis 25.08.2011 istungil heaks „Noorsootöö strateegia 2006–2013“ rakendusplaani aastateks 2011–2013, millega **edendatakse isamaalist kasvatust ja toetatakse isamaaliste noorteorganisatsioonide tegevust.**

Uue 08.12.2011 heaks kiidetud „Üldharidussüsteemi arengukava 2007-2013“ rakendusplaaniga aastateks 2011-2013 on võetud eesmärgiks **laiendada keelekümblusvõimalusi ja tagada eesti keelest erineva õppekeelega õppeasutustes kõrgel tasemel õppematerjalid.** Lisaks laiendatakse õpetajakoolituse võimalusi ning arendatakse motivatsioonisüsteeme.

„Keeleõppe arendamise programmi 2011-2013“ raames on **suurendatud riigikeele õppimise võimalusi täiskasvanutele.** Laiendatud on keelekümblusprogramme. Lisaks on muukeelsetes kutseõppeasutustes ja –rühmades suuremat rõhku pandud õppijate erialase eesti keele oskuse arendamiseks.

Alustatud on **nõustamisteenuse loomisega muukeelsete koolide eesti keelsele õppele ülemineku toetamiseks.**

Jätkatakse **välismaal elavate eestlaste seas eesti keele säilimise toetamist.** Selleks tagatakse nende lastele võimalus õppida eesti keelt.

Valitsuse tegevusprogrammis on seatud sihiks, et enamates välisülikoolides avatakse eesti keele ja kultuuri õppetoolid.

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilinenud tegevusi ei ole.

Lõimumine

Valitsuse tegevused

2011/2012 õppeaastal viiakse lõpule põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega kehtestatud venekeelsete koolide eestikeelsele aineõppele üleminek gümnaasiumiastmes. Eesti keeles õpetatakse eesti kirjandust, muusikat, ühiskonnaõpetust, Eesti ajalugu, geograafiat ning kooli poolt valitud aineid. 2011.a alustati gümnaasiumi esimeses klassis õppega vähemalt 60% kohustuslikust kursuste arvust eesti keeles. Ülemineku protsessi toetamiseks on tõhustatud pedagoogide eesti keele õpet ja loodud vajalikud tugiteenused ning tegeletud lapsevanemate aktiivse informeerimise ja kaasamisega.

Vabariigi Valitsus kiitis 30.06.2011 istungil heaks „Eesti lõimumiskava 2008-2013“ rakendusplaani aastateks 2011-2013. Rakendusplaani kolmeaastase perioodi kavandatav kogumaht on 20,65 miljonit eurot. Perioodi üldprioriteetideks on venekeelsete gümnaasiumide osalisele eestikeelsele aineõppele ülemineku protsessi toetamine ja vajalike tugiteenuste tagamine; töös eesti keelest erineva emakeelega noortega senisest suurem tähelepanu karjäärinõustamisele ning erinevast rahvusest noorte kontaktide ja koostöö soodustamisele; kodanikeühenduste arendamine, et ellu viia lõimumiskava tegevusi efektiivsemalt ja tulemuslikumalt - suurendada erinevatest rahvustest inimeste vahelisi kontakte, osalust ja kaasatust kodanikuühiskonnas; toetada kommunikatsiooni ja teaberuumi, et suurendada eesti keelest erineva emakeelega elanikkonna info kättesaadavust.

Lõimumiskava eesmärkide elluviimiseks jätkati 2011. aastal erinevate eesti keele õppe võimaluste toetamist: tasuta keeleõpe nii töötutele kui väiksema sissetuleku elanikele, noortele keeleõppe laagris ja peredes, keeleõppekulude tagasimakse ning tööjõuvahetuse programmi kaudu. Mitteeestikeelse elanikkonna paremaks informeerimiseks ja teabe ühisosa suurendamiseks toetati mitmeid meediategevusi nii tele- kui raadiosaateid ning ka internetiportaale. Eesti elavate rahvusvähemuste keele ja kultuuri hoidmiseks ning edendamiseks toetati rahvusvähemuste kultuuriseltside projekte ja võimaldati nende baasfinantseerimist. Samuti toetati algatusi, erinevatele sihtrühmadele, mis viivad ühiste eesmärkide saavutamiseks kokku eri rahvusrühmade esindajaid.

Lõimumisvaldkonna tegevuste paremaks kavandamiseks ja seniste tegevuste mõju hindamiseks viidi 2011.a sügisel läbi ulatuslik ja juba viies Eesti ühiskonna monitooring, mille analüüs valmib 2012.a

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilinenud tegevusi ei ole.

Ilus ja puhas Eesti

Valitsuse tegevused

2011. a mais kinnitas valitsus **tulumaksuseaduse muudatused**, mis loovad soodsamad tingimused erametsaomanikele metsa majandamisel ning aitavad seega kaasa kestlikumale metsakasutusele. Muudatusega loodi raieõiguse ja raiutud metsamaterjali võõrandamise maksuarvestusele erikord, millega lubatakse alates 2012. aastast saadud tulust maha arvata kuni kolme võõrandamise järgneva aasta jooksul tehtud metsa majandamise kulud. Tehtud muudatus on kasulik ning puudutab eelkõige metsa väikeomanikke, kellele raieõiguse ja raiutud metsamaterjali müük on ühekordne tehing, mitte jätkuv majandustegevus. Muudatuse ajendiks oli varem kehtinud regulatsioonist tingitud olukord, mis ei soosinud harva ning ühekordseid tehinguid tegevaid väikeomanikke. Mets on pika aja jooksul taastuv ressurss ning selle majandamisel sattus väikeomanik tulu maksustamisel ebasoodsamasse olukorda võrreldes metsaomanikuga, kellel on suures koguses metsa.

Keskkonnasäästliku käitumise edendamiseks transpordis ja riigi eeskuju näitamiseks on oluline oktoobris kinnitatud Vabariigi Valitsuse määrus „**Kogu kasutusiga hõlmavad energiamõju ja keskkonnamõju nõuded maanteesõidukite ostmisel**“. Määrusega kehtestati nõue avaliku sektori asutustele võtta sõidukeid ostes ja liisides arvesse ka nende keskkonnamõju ja energiakulu. Määrusel on oluline roll keskkonnasõbralike ja energiatõhusamate maanteesõidukite turu edendamisel ning hoiakute muutmisel, mis puudutab transpordist lähtuva saaste ja keskkonnamõju vähendamist.

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilinenud on **looduskaitse arengukava aastani 2020 ja jahiseaduse eelnõu**. Mõlemad eelnõud jõuavad valitsusse eeldatavasti 2012. aasta I kvartalis.

Maaelu edendamine

Valitsuse tegevused

Valitsusliidu maaelu-, põllumajandus- ja regionaalpoliitika eesmärk on maapiirkondade kõrge elukvaliteet ning hästi tasustatud töökohtade juurdekasv maal. Maaelu valdkonnas elluviidud tegevused on seotud mitmete teiste valdkondade tegevustega, mis kajastuvad täpsemalt vastavate valdkondade kokkuvõtetes. Olulisemad neist olid kiire internetiühenduse taristu jätkuv arendamine ja ettevõtluskeskkonna parandamine. Maaelu valdkonnas jätkus Eesti seisukohtade väljatöötamine **Euroopa Liidu Ühtse Põllumajanduspoliitika (ÜPP) tuleviku 2014-2020 aruteludeks**.

Valitsus seisab aktiivselt selle eest, et Eesti põllumehel rakenduksid alates järgmisest EL eelarveperioodist 2014. aastast **kõigi teiste Euroopa Liidu tootjatega võrdsed konkurentsitingimused** ning ÜPP muutuks üha **rohkem maaelu kui terviku toetusteks**, olles **seotud lahti mineviku tootmismahitudest** ja arvestades otsetoetuste maksmisel enam avalikku huvi. Valitsus on järginud varem väljatöötatud ja ka sel aastal kujundatud järgmisi seisukohti: Eesti põhiseisukohad Euroopa Liidu eelarveraamistiku, ühise põllumajanduspoliitika ja ühtekuuluvuspoliitika kohta; Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise „Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020 aastaks“ suhtes; Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni Euroopa Liidu 2014–2020 finantsraamistiku ettepanekute kohta ning ühise strateegilise raamistiku fondide üldmääruse ja ühtekuuluvuspoliitika fondide määruste eelnõude kohta; Eesti seisukohad ühise põllumajanduspoliitika reformipaketi kohta.

Eesti on asunud seisukohale, et toetab ühise põllumajanduspoliitika reformipaketi põhisuundi ning soovib, et ÜPP lihtsustamine oleks reformipaketis läbiv põhimõte. Eesti soovib otsetoetuste võimalikult kiiret võrdsustamist liikmesriikide vahel ning lahtisidumist mineviku tootmismahitudest. Eesti leiab, et otsetoetused tuleb maksimaalselt **siduda Euroopa 2020 strateegia eesmärkide täitmisega** ja avaliku hüve pakkumisega, seejuures peaksid maaelu arendamiseks ettenähtud vahendid jääma järgmises ÜPP eelarves samale tasemele või suurenema. Täpsemalt on võimalik tutvuda kujundatud seisukohtade ja täiendavate teiste positsioonidega eelpool toodud dokumentides. Valitsus jätkab aktiivselt läbirääkimisi Eesti seisukohtade kaitsmiseks EL tasemel ja ÜPP jaotuspõhimõtete kujundamiseks ka järgmisel aastal.

Septembris valitsuse poolt Riigikogule esitatud 2012. aasta Riigieelarve seaduse eelnõus tegi põllumajandusminister ettepaneku **tagada põllumajanduse otsetoetuste siseriiklik juurdemakse (top-up) 2012. aasta eest Euroopa Liidu lubatud ulatuses**.

Jätkunud on ka Eesti maaelu arengukava 2007-2013 ja Eesti ettevõtluspoliitika 2007-2014 meetmete rakendamine **toetamaks uute innovaatiliste ettevõtlusvaldkondade levikut maal ning väike- ja pereettevõtluse mitmekesiste tegevusalade arengut**, lisaks põllumajandusele. Maaettevõtluse arendamiseks vajaliku teavitustegevuse ja nõustamisteenuse kvaliteedi tõstmiseks viidi ellu Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse toetusmeetme „Teadmiste ja oskuste arendamise toetamine“ muudatused.

Valmis esimene osa kogu Eestit katma hakkavast **kiire interneti võrgust EstWin**, mis on ühiselt finantseeritud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi kaudu. Täpsemalt on tehtud ja hetkeseisu kirjeldatud valdkonna „E-riigist I-riigiks“ kokkuvõttes.

Olulisemad hilinevad tegevused

Programm "Maa-arhitektuur ja maastik. Uurimine ja hoidmine" on küll uuendatud, kuid jõustub tõenäoliselt järgmisel aastal.

Kalandusvaldkonna korralduse Keskkonnaministeeriumist Põllumajandusministeeriumisse üleviimiseks vajalike õigusaktide ja ministeeriumite põhimääruste muutmine lükkub Keskkonnaministeeriumi vastuseisu tõttu edasi.

Välispoliitika

Valitsuse tegevused

Välispoliitika valdkonnas jätkusid tegevused Eesti rahvusvaheliste sidemete tugevdamiseks, NATO ja EL integratsiooni süvendamiseks ja arengukoostööks. Eesti jätkab panustamist Afganistani stabiilsuse tagamiseks. Eesti Euroopa Liidu poliitika 2011-2015 vastuvõtmisega kinnitati valitsuse nelja aasta olulisemad eesmärgid ja algatused Euroopa Liidu suunal. Edasi on arendatud Eesti välisesinduste ja aukonsulite võrgustikku.

24.11.2011 kinnitas valitsus „**Eesti Euroopa Liidu poliitika 2011-2015**“ raamdokumendi, mis määratleb peamised põhimõtted, arengusuunad ja eesmärgid, millest valitsuse Euroopa Liidu poliitika järgmisel neljal aastal lähtub. EL poliitika raamdokumendis kajastuvad mitmed olulised valitsusliidu programmi erinevate valdkondade põhimõtted ja tegevussuunad. Eesti EL poliitika koosneb sissejuhatusest ja kaheksast valdkonnast, kus Eesti soovib kaasa rääkida ja Euroopa Liidus esile tõsta. Eesti EL poliitikas on lisaks ka konkreetne tegevuskava, kus kaheksa valdkonna puhul on toodud ära konkreetseid tegevuseesmärke ning nende elluviimiseks vajalikud EL õigusaktide eelnõud ja projektid. Koostöös ministeeriumidega koostatakse ja esitatakse kord aastas Vabariigi Valitsusele tegevuseesmärkide täitmise ülevaade, ning lähtuvalt tegevuseesmärkide täitmise tulemustest uuendatakse kord aastas ka EL poliitika raamdokumenti.

Valitsuse välispoliitika üks prioriteet on **EL naabruspoliitika ja idapartnerluse**, sh Idapartnerluse Koolituskeskuse arendamine. Eesti EL poliitikas on olulise põhimõttena sätestatud ning nähtud ette tegevused järjekindla ja sisuka naabruspoliitika elluviimiseks ning idapartnerluse tugevdamiseks, mille üks vahend on Tallinnas asuva Idapartnerluse Koolituskeskuse arendamine. Ka on idapartnerluse riigid Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia, Moldova, Ukraina ja Valgevene Eesti kahepoolse arengukoostöö sihtriigid. Eesti EL poliitikas kajastub ka valitsuse teine oluline EL välispoliitika põhimõte toetada Euroopa Liidu liitumisekõneluste jätkamist Lääne-Balkani riikidega, Islandi, Türgi ning teiste Euroopa riikidega.

Lisaks Eesti EL poliitikale kiitis valitsus detsembris heaks **Eesti Euroopa Liidu suunalise personalipoliitika tegevuskava aastateks 2011-2013**, mille peamine eesmärk on Eesti EL poliitika seisukohast oluliste mõjutuskanalite arendamine ja hoidmine Euroopa Liidu institutsioonides. Personalipoliitika tegevuskavaga alustatakse muuhulgas ettevalmistusi Eesti eesistumiseks Euroopa Liidu Nõukogus 2018. aastal.

Valitsus peab terrorismivastast võitlust **Afganistanis** üheks NATO olulisemaks missiooniks turvalisema homse kujundamisel ning narkokaubanduse leviku tõkestamisel. Seetõttu panustab Eesti riik Afganistani nii rahutagamissioonil osalemise, tsiviilekspertide lähetamise kui ka erinevate arengukoostöö tegevustega (Afganistan on üks Eesti arengukoostöö sihtriikidest). Riigikogu võttis 7.12.2011 vastu otsuse, millega pikendati 31. detsembrini 2012 kuni 170 kaitsevälase kasutamist rahvusvahelisel rahutagamissioonil Afganistanis NATO juhitud rahvusvaheliste julgeoleku abijõudude ISAF koosseisus. Detsembri seisuga osaleb tsiviilmissioonidel Afganistanis Eestist üks meditsiinieksperit Lashkar Gahs ning kolm eksperti EL politseimissioonil EUPOL. Jaanuarist 2012

lähevad Afganistani NATO väljaõppemissioonile neli eksperti. NATO-alastesse tegevustesse panustamisest on pikemalt kirjast järgnevas riigikaitse- ja julgeolekupeatükis.

Valitsus on seadnud eesmärgiks Eesti huvide paremaks esindamiseks tugevdada Eesti välisesinduste võrgustikku (keskendudes peamistele julgeolekualastele ja majanduslikele prioriteetidele), laiendada aukonsulite võrgustikku ning teha Eesti kodanike huvide esindamisel veelgi aktiivsemat koostööd teiste riikidega. Novembris 2011 valmis Välisministeeriumil **välisesinduste võrgustiku arendamise analüüs** „Eesti välisesindusted kuni 2015 ja 2015+“, milles analüüsiti tänast välisesindatuse hetkeseisu ja lähiaastate esindustevõrgu arendamise võimalusi, sh kujundati vaade kriteeriumidest välisesinduste arenguks pikemas perspektiivis.

Sel aastal alustas tegevust ka **neli uut Eesti välisesindust**. Jaanuaris alustas Pariisis tegevust Eesti alaline esindus Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) juures, märtsis Shanghais Eesti Vabariigi peakonsulaat, juunis Eesti Vabariigi suursaatkond Astanas (saatkonna ametlik avamine toimub 2012. aastal) ja augustis Eesti Vabariigi peakonsulaat Sydneys.

Aukonsulite võrgustiku laiendamisel väljastati 2011. aastal patent 11-le uuele aukonsulile. Kolm patenti väljastati juba ametis olnud aukonsulitele, kelle puhul muutus konsulaarpiirkond või kategooria. Uutest riikidest, kus seni Eestil aukonsul puudus, lisandusid Sri Lanka (Colombo), Korea (Seoul), Jaapan (Osaka) ja Slovakkia (Bratislava). Ameerika Ühendriikides alustas tööd neli uut aukonsulit (Charleston, Phoenix, Atlanta ja New Orleans). Aukonsulite read täienesid veel Hispaanias (Valencia ning Kanaari saared), Hiinas (Hongkong), Saksamaal (Kiel), Austrias (Linz), Kreekas (Kosi saar) ja Türgis (Trabzon).

Novembris kiitis valitsus heaks **Eesti Vabariigi ja Tšehhi Vabariigi viisaküsimustes esindamise kokkuleppe** eelnõu, mille alusel hakkab Tšehhi Vabariik esindama Eestit viisaküsimustes Iraagi Vabariigis (Bagdadis), Malaisias (Kuala Lumpuris) ja Mongoolias (Ulaanbaataris). Kokkulepet kohaldatakse lühiajaliste viisade taotluste menetlemisel. Eestil on sarnased lepingud sõlmitud Austria, Hispaania, Leedu, Läti, Poola, Prantsusmaa, Saksamaa, Sloveenia, Soome, Ungari, Hollandi, Taani, Šveitsi ja Rootsi esindamiseks 84 riigis.

Valitsuse välispoliitika üheks eesmärgiks on arendada NB8 ehk Põhja- ja Baltimaade igakülgsel koostööd. Ühe näitena omavahelisest praktilisest koostööst kirjutasid Eesti, Rootsi, Taani, Norra, Soome, Islandi, Leedu ja Läti välisministrid 30.08.2011 Helsingis alla **diplomaatide vahetuse kokkuleppele**, mis loob võimaluse saata oma diplomaate vastastikku välisesindustesse stažeerima riikidesse, kus omal saatkond puudub. Eestil on sõlmitud lepingu hoidja.

Ettevõtluse ja ekspordi edendamiseks on valitsus seadnud eesmärgiks sõlmida võimalikult paljude riikidega **topeltmaksustamise vältimise ning investeringute kaitse lepingud**. Sel aastal on Eesti investeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingud sõlminud (ja/või saatnud Riigikogule ratifitseerimiseks) Kasahstani Vabariigiga, topeltmaksustamise vältimise lepingud India, Türkmenistani ja Araabia Ühendemiraatidega. Topeltmaksustamise vältimise lepingute eesmärk on soodustada investeringuid, tagada isikute võrdne kohtlemine ning kõrvaldada topeltmaksustamist, mis võib tekkida kahe riigi seaduste koosmõju tulemusena. Eestil on kehtivad topeltmaksustamise vältimise lepingud 49 riigiga.

Valitsus on seadnud eesmärgiks **Eesti pääsu ÜRO inimõiguste nõukokku** 2012. aastast, kui toimuvad järgmised ÜRO inimõiguste nõukogu liikmete valimised. Eesti kandideerib ühele kahest vabanevast Ida-Euroopa grupi kohast, teisele vabale kohale kandideerib Montenegro. Eesti kandideerib inimõiguste nõukogu liikmeks esimest korda.

Olulisemad hilinevad tegevused

Välispoliitika peatükis hilinenud tegevusi ei ole.

Riigikaitse- ja julgeolekupoliitika

Valitsuse tegevused

Riigikaitse- ja julgeolekupoliitika valdkonnas väärib oluliste sammudena esiletoomist kaitsekulude tõstmine aastast 2012 2%-ni SKPst, riigikaitse muudatuste jõustumine põhiseaduses ning uue laiapõhjalise riigikaitse arengukava koostamise algatamine.

Valitsuse riigikaitsepoliitika üks eesmärgi on saavutada aastaks 2012 kaitsekulude tasemeks 2% SKPst ning tagada edaspidi selle taseme stabiilsus. 2012. aasta riigieelarve seaduse kohaselt tõusevad **kaitsekulud esmakordselt 2%ni SKPst**. Kaitsekulude kasv tugevdab esmast iseseisvat kaitsevõimet ning tagab riigikaitse stabiilse arengu. Kaitsekulude mahuks käesoleval aastal SKPst on arvestatud 1,9% ehk 279,95 miljonit eurot. 2012. aastal on kaitsekulutustega seotud kulude kasv 52,4 miljonit eurot.

2011. a kevadel tehti **riigikaitse muudatused põhiseaduses**, millega korrastati senist riigikaitse juhtimist (muudeti presidendi ja täitevvõimu pädevusi riigikaitse juhtimisel) ning tugevdati tsiviilkontrolli kaitseväge üle. 15. juunil 2011. a võttis riigikogu vastu vastava rakenduseseaduste paketi, millega viidi 19 asjaomast seadust kooskõlla muudetud riigikaitse sätetega põhiseaduses. Edaspidi nimetab Kaitseväge juhataja ja Kaitseväge peastaabi ülema ametisse ja vabastab ametist Vabariigi Valitsus kaitseministri ettepanekul (varem nimetas ametisse president). Samuti loobutakse Kaitseväge ülemjuhataja mõistest, Kaitseväge juhataja kui sõjaajal Kaitseväge juhataja.

Valitsuse eesmärk on arendada riigikaitset lähtuvalt riigikaitse laiast käsitlest vastavalt 2010. aastal kehtestatud riigikaitse strateegiale. Selle põhimõtte elluviimise tagamiseks käivitas valitsus „**Riigikaitse arengukava 2013-2022**“ koostamise. Laiapõhjaline riigikaitse arengukava töötatakse välja 1. detsembriks 2012. a ning sellega laiendatakse riigikaitse ulatust kitsalt sõjaliselt käsitlest ka riigikaitse teistele valdkondadele (tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele, rahvusvaheline tegevus, sisejulgeoleku tagamine, elutähtsate teenuste toimepidevuse kindlustamine, psühholoogiline kaitse).

Valitsuse eesmärgiks on osaleda rahvusvahelistel operatsioonidel senises mahus kooskõlas NATO sihttasemega (10% maaväge koosseisust). Riigikogu kiitis detsembris heaks eelnõud, millega **pikendatakse Kaitseväge kasutamise tähtaega Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Afganistanis, Kosovos, Iraagis, Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias 31. detsembrini 2012. a.** Valitsus on seadnud eesmärgiks panustada NATO strateegilise kontseptsiooni elluviimisse, sealhulgas olulistesse NATO missioonidesse, millest üheks olulisemaks on **NATO missioon Afganistanis**. Rahvusvahelisel rahutagamissioonil Afganistanis nähakse ette kuni 170 kaitsevaelase kasutamise pikendamist NATO juhitud rahvusvaheliste julgeoleku abijõudude ISAF koosseisus 31. detsembrini

Valitsuse tegevusprogramm näeb ette võimetekohase osalemise Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika alastes ettevõtmistes, sealhulgas EL operatsioonidel. Riigikogu pikendas 31. detsembrini 2012. a kuni 15 kaitsevaelase kasutamise tähtaega **Euroopa Liidu piraatlusevastasel operatsioonil Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour** koosseisus.

Riigikogu heakskiidu sai ka eelnõu, mis näeb ette vajaduse korral kuni 45 kaitseväelase kasutamise 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2012. a **NATO reageerimisjõudude** (NATO Response Force – NRF) koosseisus rahu- ja julgeoleku säilitamise või taastamise eesmärgil korraldatavas sõjalises operatsioonis ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud tavade ja põhimõtetega kooskõlas olevas muus sõjalises operatsioonis. NRF on kõrgvalmiduses ja kiiresti siirdav üksus, mis suudab ellu viia sõjalisi operatsioone mis tahes maailma punktis.

Jätkunud on ka valitsuse tegevused **NATO Balti õhuturbemissiooni** muutmise taotlemisel alaliseks. Detsembri alguses toimus Balti kaitseministrite kohtumine Leedus, kus arutati uusi kaitsealgatusi, Baltimaade sõjalise koostöö arengukavu ning aktuaalseid küsimusi, mis on seotud NATO õhuturbe missiooniga. Omavahel on kokkulepitud ka suuremas vastuvõtja riigi toetuses ning paremates väljaõppevõimalustes liitlastele.

Valitsuse eesmärgiks on koostöös NATO liitlastega tugevdada NATO Küberkaitsekeskust eesmärgiga muuta see juhtivaks rahvusvaheliseks kompetentsikeskuseks. NATO Parlamentaarsel Assambleel võeti 10.10.2011 vastu **resolutsioon küberjulgeolekust**. Eesti jaoks positiivselt tuuakse resolutsioonis välja üleskutse kasutada rohkem Tallinnas asuva NATO kollektiivse küberkaitsekeskuse võimalusi ning vajadust korraldada NATO küberkaitseõppusi. Novembris 2011 **liitusid Tallinnas asuva NATO küberkaitsekeskusega USA ja Poola**, mis muudab keskuse senisest veelgi võimekamaks ning näitab eeskujuga teistele alliansi liikmesriikidele küberkeskusega liitumiseks. NATO Küberkaitsekeskusel on hetkel 10 liiget: Eesti, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Ungari, USA, Itaalia, Slovakkia ja Hispaania.

Kahepoolse kaitsekoostöö arendamisel allkirjastati septembris **Eesti-Prantsusmaa** kaitsekoostöö leppe, mis loob koostööraamistiku kaitsealaseks koostööks ja praktilise väljundi kaitsealaste projektide läbiviimiseks. Peamised koostöövaldkonnad on kaitseplaneerimise ja relvastushangete alane infovahetus, kaitseväelaste haridus ja väljaõpe ning küberkaitse. Oktoobris allkirjastati **Eesti ja Moldova** kaitsekoostöö raamlepe, mis paneb aluse võimalikule edasisele Eesti ja Moldova vahelisele kaitsealasele koostööle ja infovahetusele. Oktoobris toimunud **Eesti ja Soome** kaitseministrite kohtumisel arutati Eesti ja Soome vahelise kaitsealase koostöö ning Põhjala ja Balti riikide koostöö, küberkaitse, Euroopa Liidu lahingugruppide ning Afganistani operatsiooniga seotud küsimusi. Kohtumisel anti ka korraldus koostada veebruariks Eesti ja Soome vahelise kaitsekoostöö nelja-aastane raamdokument, mis paneb paika peamised koostöövaldkonnad ja eesmärgid.

Olulisemad hilinevad tegevused

Hilinenud on ettepaneku esitamine valitsusele **laevastike kaldabaaside ühendamisprotsessi** kohta. Kaitseministeeriumi, Siseministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi koostöös on detsembri lõpuks valmimas konkreetne ettepanek ühendamisprotsessi edasi viimiseks, mis esitatakse uue aasta alguses valitsusele. Järgmisel aastal toimub rakenduskavade väljatöötamine ja elluviimine. Märkuseks, et tehniliselt võttes ei ole tegemist hilinemisega, kuna võrreldes esialgselt planeerituga ülesande püstitus töö käigus muutus.

Kodanike riik

Valitsuse tegevused

Kevadel **käivitati eelnõude infosüsteem EIS**. EIS loob eeldused senisest veelgi läbipaistvamaks otsustusprotsessiks ning kodanike ja vabaühenduste paremaks kaasamiseks. Infosüsteem võimaldab tehniliselt teha ühe portaali kaudu kättesaadavaks informatsiooni kõigi riigi tasandil toimuvate strateegiatega ja arengukavadega ning õigusaktide eelnõude kohta, näidates ära protsessi etapid, ajakava ning avalikkuse võimalused otsuse kujundamises osaleda.

Infosüsteemi võimaluste maksimaalselt ärakasutamiseks on vajalik muuta tänast otsuste ettevalmistamise praktikat. Selleks kinnitab valitsus **uuendatud „Kaasamise hea tava“**. Seni kehtinud korraga võrreldes antakse selgemad juhised kaasamise planeerimise ja korraldamise kohta (sh tegevusprogrammist lähtuv menetluse ajakava avaldamise nõue) ning sätestatakse kohustus viia olulise mõjude otsuste puhul avalik konsultatsioon läbi nii õigusakti või otsuse ettevalmistamise ettepaneku kui eelnõu ettepaneku läbiarutamiseks.

Novembris kogunes regionaalministri juures **kohalike omavalitsuste arengu mõttekoda**, kus valdkonna ekspertide osalusel arutati omavalitsuste ülesandeid ja finantseerimise küsimusi. Mõttekoja eesmärk on luua valdkonna asjatundjate võrgustik ja kõiki olulisi osapooli kaasates läbi arutada kohalike omavalitsuste võtmeküsimused. Mõttekotta kuuluvad omavalitsuste ja riigiasutuste esindajad ning valdkonna eksperdid ja arvamusiidrid.

Valitsus kiitis heaks **OECD riigivalitsemise raporti rakendamise tegevuskava**, milles lepiti kokku 14 tegevusprioriteeti, samuti vajalike muudatuste eest vastutajad, tähtajad ning ministriumideülene raamistik reformide läbiarutamiseks ja seireks. Tegevuskava keskendub kolmele laiemale teemale: keskvalitsuse paindlikkuse suurendamine (valitsuse töökorralduse paindlikkus, avaliku teenistuse arendamine, tugiteenuste tsentraliseerimine), valitsuse strateegiliste eesmärkide selgemale määratlemisele ja tõhusamale elluviimisele ning avalike teenuste efektiivsemale pakkumisele (EL struktuurivahendite jaotamise põhimõtted, riigi teenuste parem koordineerimine, omavalitsuste koostöö toetamine).

Valitsus jätkas ministriumide ja nende valitsemisealade **tugiteenuste tsentraliseerimist** (raamatupidamine, personalitöö, hanked jmt). Selleks koondatakse teenused ühtsetesse keskustesse ning viiakse riigiasutused valitsemis- ja haldusalade kaupa üle ühisele finantsarvestuse ning personali- ja palgaarvestuse tarkvarale, millega tagatakse parem ning kiiremini kättesaadav juhtimisinfo. Olulise sammuna alustab 2012.a algusest endine Justiitsministeeriumi Kohtute Raamatupidamiskeskus tööd **Rahandusministeeriumi haldusalas Tugiteenuste Keskusena**. Tänu ühtlustatud ning automatiseeritud töökorraldusele vähenevad riigihalduse kulud riigi finantsjuhtimise, personalihalduse ning haldustegevuse korraldamisel. Ümberkorraldused muudavad läbipaistvamaks riigi eelarvestamise, finantsjuhtimise, personalihalduse ning haldustegevuse, võimaldades neis valdkondades saada operatiivset ülevaadet riigi toimimisest. Tugiteenuste korrastamine võimaldab

kiiremini kasutusele võtta e-arved ja e-dokumendid ning veebipõhise aruandlussüsteemi, muutes juhtimiseks vajaliku informatsiooni reaajas kättesaadavaks

Ühe tsentraliseerimise näitena on alustatud on riigihangete läbiviimiseks **kesksete hankijate määramisega**. Esimese kompetentsikeskusena on Registrate ja Infosüsteemide Keskus (RIK) volitatud korraldama Justiitsministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja nende valitsusalade riigiasutuste ning samuti Riigikantselei, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Põllumajandusministeeriumi infotehnoloogiaalaseid riigihankeid. Selle tulemusel on juba 2011.a suvel viidud läbi kaks riigihanget, millega liisitakse riigiasutustele kokku enam kui 2200 uut arvutit kogusummas ligi miljon eurot, saavutades hinnas kokkuhoidu veerandi ulatuses.

Riigiasutustele mittevajaliku kinnisvara ja selle haldamise ning arendamisega seotud tegevuste koondamiseks Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kehtestati **üldotstarbeliste varade üürilepingute standardvorm**, aidates seeläbi kaasa riigivara tõhusama juhtimise ja haldamise saavutamisele.

Olulisemad hilinevad tegevused

Avaliku teenistuse seaduse eelnõu ja selle rakendusaktidega seotud läbirääkimised on kujunenud plaanitust pikemaks. Kooskõlastuste tähtaeg on 28.12.2011 pärast mida saab eelnõu esitada valitsuse istungile.

Osapooltevaheliste erimeelsuste ning seotud tegevuste plaanitust hilisema valmimise tõttu on lükkunud 2012. aastasse Vabariigi Valitsuse määrusega **eriotstarbeliste varade üürilepingute standardvormi kehtestamine** ning Vabariigi Valitsuse korraldusega **Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi riigile kinnisvarateenuse osutajaks määramine**.

Omaavalitsustele riigieelarvest investeeringutoetuste eraldamisel finantssuutlikkuse arvestamiseks riigieelarve baasseadusse tehtavad muudatused on lükkunud edasi 2012. aastasse seoses seaduse tehtavate teiste muudatuste täiendava analüüsivajadusega.